

Harjoituksia Reddie Kids -kerhoon

Oona Eerola (2010)

Kirsi Salo (2016)

SISÄLLYS

1	OHJEITA OHJAAJALLE HARJOITUKISISTA.....	3
1.1	Harjoitusten ohjaaminen.....	3
1.2	Harjoitusten purkaminen	3
2	HARJOITUSTEN TEEMANA PUNAINEN RISTI	5
2.1	Punainen Risti	5
2.2	Suomen Punainen Risti	9
3	HARJOITUSTEN TEEMANA MONINAISUUS	13
3.1	Erilaisuus.....	13
3.2	Ystävyys ja yhdessä toiminen.....	34
4	HARJOITUKSIA MUIILLA TEEMOILLA	48
4.1	Vapaaehtoinen pelastuspalvelu	48
4.2	Terveellinen elämä.....	54
5	LINKKIVINKKILISTA.....	55

HARJOITUKSIA REDDIE KIDS -KERHOON

Tämä materiaali on tarkoitettu Reddie Kids -kerhon ohjaajalle. Materiaaliin on koottu harjoituksia, joiden avulla ohjaaja voi syventää kerhoissa käsiteltäviä teemoja. Materiaalin tarkoituksena on antaa ohjaajalle välineitä jatkaa kerhonsa ohjaamista myös sen jälkeen, kun hän on käynyt Reddie Kids -ohjaajan oppaassa olevat harjoitukset läpi kerhokerroilla.

Materiaalin harjoitukset ja niiden tavoitteet on koottu ottaen huomioon Punaisen Ristin kasvatustavoitteet 7-12 -vuotiaille ja jokaiselle teemalle on asetettu tavoitteet, joiden alle on koottu tavoitteen saavuttamista edesauttavia harjoituksia. Näiden harjoitusten tarkoituksena on antaa ohjaajalle vinkkejä ja esimerkkejä siitä, miten kyseistä aihetta voi käsitellä. Haluamme kuitenkin antaa ohjaajalle vapautta käyttää omaa luovuuttaan sekä hyödyntää omia vahvuuksiaan.

Harjoitukset on koodattu värein siten, että **vihreät** harjoitukset ovat soveltuvia 7 -vuotiaalle, toteutettavissa vähin resurssein, eikä ohjaajalta vaadita tuntien valmistelua. **Liilat** harjoitukset puolestaan edellyttävät ohjaajalta sekä kerholaisilta syvempää tietoa aiheesta ja/tai enemmän resursseja ja valmistautumista ohjaajalta. Harjoitukset on koottu ja muokattu pääasiassa Suomen Punaisen Ristin materiaaleista.

Ensiapuun liittyviä harjoituksia ei ole koottu tähän materiaaliin, mutta ideoita ensiavun opeteluun lasten kanssa löytyy Reddie Kids -ohjaajat RedNet -ryhmän Taitomerkit -alasivulta.

1 OHJEITA OHJAAJALLE HARJOITUKISISTA

1.1 Harjoitusten ohjaaminen

Harjoitusten rakenne on tässä materiaalissa seuraavanlainen: Ensin kerrotaan harjoituksen tavoite, sen jälkeen mahdolliset tarvikkeet ja harjoituksen kulku sekä tarvittaessa annetaan ohjeita purkamiseen.

Kun ohjaat harjoituksia:

- Valitse harjoitus osallistujien, aiheen, tilanteen ja paikan mukaan
- Selvitä harjoitus itsellesi, osaa säännöt!
- Pyri ennakoimaan vaikeat ja vaaralliset tilanteet
- Ole innostava, kannustava ja reipas
- Mikäli mahdollista, osallistu itse harjoitukseen
- Ohjaa harjoituksen yleistä kulkua
- Ole oikeudenmukainen ja tasapuolinen
- Pidä kiinni sovituista säännöistä
- Kiitä hyvistä suorituksista
- Ratkaise tarvittaessa voittaja
- Huolehdi tilasta, jossa toteutatte harjoituksen ja välineistä, joita käytitte
- Uskalla myös vaihtaa valitsemasi harjoitus, jos se on tarpeen

1.2 Harjoitusten purkaminen

Kaikki tunteita kuohuttavat toiminnalliset kokemukset tulisi purkaa yhdessä osallistujien kanssa. Usein purkaminen on harjoituksen tärkein osuus ja siihen tulisikin siten panostaa yhtä paljon, tai jopa enemmän kuin itse harjoitukseen. Varsinkin sellaisen negatiiviset kokemukset, joissa syntyy esimerkiksi pelkoa, epävarmuutta, kateutta, mustasukkaisuutta ja väärin kohdelluksi tulemisen tunteita, tulisi **aina** purkaa. Toisaalta tulisi muistaa, että myös myönteisten tunteiden purkaminen on tärkeää. Purkamisen avulla ihminen saa nimiä omille tunteilleen, jolloin hänen ei tarvitse olla selittämättömän ahdistuksen tunteen vallassa. Samalla hän saa mahdollisuuden ilmaista muille oman tunnetilansa hyväksyvässä tilanteessa.

Purku tarkoittaa keskustelua voimakkaasti ajatuksia ja tunteita herättäneestä tilanteesta välittömästi tapahtuman jälkeen. Käytännön purkutilanteessa on hyvä istua ringissä lähellä toisia. Ohjaajan tehtävän on aloittaa keskustelu ja pyrkiä tekemään keskusteluun osallistuminen mahdollisimman helpoksi. Ohjaajan kannattaa esittää avoimia kysymyksiä, siis kysymyksiä, joihin ei voi vastata ”kyllä” tai ”ei”, kuten:

”Meillä on takana melkoinen kokemus. Millaisia tunteita se teissä herätti?”

Ohjaajan tehtävän on myös auttaa osallistujia ilmaisemaan tunteitaan ja hyväksymään erilaisia tunnetiloja. Ohjaajan tulee reagoida kaikkiin erilaisiin tapoihin ja tunteisiin, joilla osallistujat suhtautuvat tilanteeseen.

Erilaisia purkutapoja:

- Palautekeskustelu (jos toiminta on ollut vauhdikasta ja sekasortoista esim. epäreilu polttopallo)
- Vapaasti virtaava palaute (jos toiminta on ollut rakenteellista)
- Yksilöpalaute (tiimitoiminnan jälkeen)
- Kirjallinen palaute (valmiita purkukysymyksiä, joihin vastataan kirjallisesti)
- Piirtäminen tai maalaaminen (erityisen tukkoisissa tilanteissa, paljon värejä käyttöön!)

Jälkipuinti on purun rinnakkaistermi, jolla tarkoitetaan tilanteen ohjattua läpikäymistä tilanteeseen osallistuneiden kanssa yleensä muutaman päivän tai viikon kuluttua tapahtuneesta. Jälkipuinnissa käydään läpi, mitä tilanteessa tosiasiasa tapahtui, mitä tunteita ja ajatuksia tilanne aiheutti itse tilanteessa sekä tilanteen jälkeen sekä kerrotaan jälkivaiheiden luonnollisuudesta osallistujille.

"Miltä sinusta tuntui, kun..."

"Miten koit sen, kun..."

"Näytä, miltä tuntui..."

Keskustele purkukeskustelun jälkeen esimerkiksi toisen ohjaajan kanssa siitä, mitä purkamisen tai jälkipuinnin aikana tapahtui ja mitkä olivat omat reaktiosi palautteisiin. Pohdi, mitä kaikkea tapahtui ja miksi kaikki tapahtui niin kuin tapahtui. Mitä palaute kertoo ohjaamastasi purkutilanteesta, mitkä ovat vahvuutesi ja heikkoutesi ohjaajana?

2 HARJOITUSTEN TEEMANA PUNAINEN RISTI

2.1 Punainen Risti

ALIAS

HARJOITUKSEN TAVOITE

Harjoituksen avulla voidaan kerrata monia eri teemoja muuntelemalla selitettäviä sanoja

TARVIKKEET

Sanakortteja Punaiseen Ristiin liittyvistä sanoista

HARJOITUKSEN KULKU

Lapset voidaan joko jakaa kahteen joukkueeseen niin, että joukkueesta aina yksi lapsi vuorollaan selittää tai pelata niin, että ohjaaja selittää sanat. Jälkimmäinen versio sopii paremmin nuoremmille tai uusien asioiden kertailuun. Sanoja kannattaa keksiä jo etukäteen ja valita sanat niin, että ne ovat lapsille tuttuja.

Jos lapset selittävät sanoja, kannattaa pitää huolta, että selitykset pitävät paikkansa. Toimii niin, että yksi lapsi/ohjaaja selittää vuorollaan sanat ja muut joukkueen jäsenet arvaavat sanaa. Ensin arvannut joukkue saa pisteen. Selittämisessä ei saa käyttää selitettävän sanan tai saman kantasanan johdannaisia.

HARJOITUKSEN PURKU

Varmista, että kenellekään ei jäänyt epäselväksi jonkin sanan merkitys

KUUMA PALLO

HARJOITUKSEN TAVOITE

Harjoituksen avulla voidaan alustaa, käsitellä ja kerrata monia eri teemoja muuntelemalla esimerkkisanoja

TARVIKKEET

Pallo tai jokin muu pehmeä esine, kuten pehmolelu

HARJOITUKSEN KULKU

Kerholaiset asettuvat väljään ringiin ja yksi kerholaisista tai aluksi ohjaaja menee piirin keskelle. Hän keksii mielessään jonkin esimerkiksi Punaisen Ristin aatteeseen tai käsiteltyihin

asioihin liittyvän käsitteen. Käsitteet kannattaa valita ryhmän taitojen mukaan ja niitä voi vaikeuttaa kun taitoja tulee lisää.

Keskellä olija antaa jonkin vihjeen sanasta. Vanhemmilla kerholaisilla vihjeet voivat olla itse sanan merkitykseen liittyviä, kun taas nuoremmilla ohjeet voivat olla esimerkiksi ”sanassa on viisi kirjainta”. Kun vihje on annettu, heittää keskellä olija pallon jollekin ringissä olevalle. Hän yrittää arvata sanaa ja heittää pallon takaisin arvuuttelijalle. Jos hän ei arvaa sanaa oikein, heittää arvuuttelija pallon taas eteenpäin. Ellei kukaan arvaa oikeaa käsitettä, edetään kierros loppuun. Sitten arvuuttelija antaa toisen vihjeen.

Kun joku tietää vastauksen, heittää arvuuttelija pallon ilmaan ja huutaa ”kuuma pallo ilmassa!” Sitten kaikki paitsi oikein arvannut lähtevät juoksemaan, ja oikean arvauksen esittänyt yrittää ottaa pallon kiinni. Kun leikkijä saa pallon käsiinsä, hän huutaa: ”STOP”, jolloin kaikki pysähtyvät. Nyt leikkijä saa ottaa kolme suurta askelta haluamaansa pelaajaa kohti. Kun leikkijä on päättänyt, kenet hän koettaa polttaa, pyytää hän pelaajaa asettamaan kätensä koripallokorin muotoon ja koettaa heittää pallon pelaajan tekemän ”korin” läpi. Jos hän onnistuu, tulee pelaajasta uusi arvuuttelija. Jos leikkijä sen sijaa epäonnistuu, joutuu hän arvuuttelijaksi.

HARJOITUKSEN PURKU

Jos joku käsite jää joillekin epäselväksi, kannattaa se käydä läpi vielä leikin jälkeen.

KYSYMYSPUSSI

HARJOITUKSEN TAVOITE

Harjoituksen avulla voidaan alustaa, käsitellä ja kerrata monia eri teemoja muuntelemalla esimerkkilauseita

TARVIKKEET

Valmiiksi askarreltuja kysymyksiä teemaan liittyen

HARJOITUKSEN KULKU

Pienessä kangaspussissa tai pipossa on etukäteen tehtyjä kysymyskortteja. Leikkijät nostavat vuoronperään pussista yhden kortin ja esittävät kortin kysymyksen haluamalleen ryhmän jäsenelle, joka vastaa siihen. Korteissa voi olla esim. seuraavanlaisia kysymyksiä:

”Mikä oli vaikeinta/kivointa/tyhmintä tänään?”

”Oletko ikinä saanut aivotärähdystä?”

”Miltä luulet, että sinusta tuntuisi, jos joutuisit pyörätuoliin?”

”Milloin sanoit viimeksi jollekin jotain mukavaa?”

”Kuka perusti Punaisen Ristin?”

HARJOITUKSEN PURKU

Oikeita vastauksia kannattaa käydä läpi jo leikin aikana.

PERIAATEDRAAMA

HARJOITUKSEN TAVOITE

Harjoituksen tavoitteena on sisäistää, mitä Punaisen Ristin periaatteiden noudattaminen käytännössä tarkoittaa

TARVIKKEET

Kyniä, ensiapulaukku (ei pakollinen)

HARJOITUKSEN KULKU

Harjoituksen voi tehdä vaihtoehtoisilla tavoilla:

1. Pienryhmissä esitettävänä draamaharjoituksina niin, että pienryhmä esittää ratkaisun tilanteeseen
2. Pienryhmissä esitettävänä draamaharjoituksina niin, että pienryhmä esittää tilanteen ja muut ryhmät pohtivat ratkaisuja tilanteeseen

Jaetaan kerholaiset sopivan kokoiisiin pienryhmiin. Pienryhmät esittävät lopuksi tuotoksensa muille ryhmille ja ohjaajalle. Mikäli kerholaisia on vähän, voivat he yhdessä valmistella draaman, jonka sitten esittävät ohjaajalle.

Pienryhmille jaetaan valmis aihe ongelmatilanteesta, joka on mahdollista ratkaista Punaisen Ristin periaatteita soveltaen. Riippuen kerholaisten iästä ja siitä kuinka hyvin he tuntevat Punaisen Ristin periaatteet, ohjaaja voi joko kertoa ryhmälle mihin periaatteeseen tilanne liittyy tai, mikäli ryhmäläiset jo tuntevat periaatteet kuin omat taskunsa, jättää tämän päätelyn heille.

Ryhmät harjoittelevat tilannetta 5-10 min, jonka jälkeen ongelmatilanne tai ratkaisu esitetään draamana muulle ryhmälle. Lopuksi tilanteesta keskustellaan, mitä periaatteita(/periaatteita) tilanteen ratkaisemiseksi sovellettiin? Ohjaajan kannattaa valmistautua syventäviin keskusteluihin periaatteiden sisällöstä.

Ohessa on esimerkkejä draaman aiheiksi, voitte itse keksiä lisää:

1. Inhimillisyyys
 - Salomon Nyyränen on muuttanut Umpimähkästä paikkakunnalleen. Koulussa hänen nimensä ja kotikuntansa herättävät hilpeyttä, ja Salomonias kiusataan niiden vuoksi.

2. Tasapuolisuus

- Nuorisoryhmä järjestää perjantai-illan diskon. Bileisiin haluaisi tulla myös muutama vammainen nuori, mutta Matti ei suostu myymään heille lippuja. Hän ajattelee että vammaiset latistavat tunnelman.

3. Puolueettomuus

- Maija ja Mikko riitelevät kynästä. Molemmat väittävät, että kynä oli ensin itsellä. Osut paikalle, mutta sinun on mahdoton tietää varmasti, kummalla kynä oli ensin.

4. Riippumattomuus

- Helmin isä lahjoittaa kerholleen ensiapulaukun. Vastapalvelukseksi hän vaatii ryhmäläisiä jakamaan oman uskontokuntansa esitteitä.

5. Vapaaehtoisuus

- Olette luvanneet kerhoporukalla auttaa ystävänpäivänä vanhainkodilla vanhusten ulkoiluttamisessa. Kaisaa on nyt kuitenkin pyydetty leffaan samana päivänä ja Kallen pitäisikin lukea kokeeseen. Loputkaan kerholaiset eivät enää innostu ajatuksesta viettää vapaailtaa vanhainkodilla.

6. Ykseys

- Reddie Kids -kerhonne kokoontuu. Huomaatte ilmoitustaululta, että Raija on päättänyt perustaa oman Punaisen Ristinsä ja etsii siihen jäseniä.

7. Yleismaailmallisuus

- Ville ehdottaa, että kutsuttaisiin Kenian Punaisesta Rististä joku Suomeen opettamaan meille sikäläisiä toimintatapoja. Venla on sitä mieltä, ettei niin voi tehdä, koska Kenia on köyhä kehitysmaa.

HARJOITUKSEN PURKU

Keskustellaan siitä, mitä periaatteita tilanteiden ratkaisemiseksi sovellettiin, ja varmistetaan, että kaikki ovat ymmärtäneet, miksi mitäkin periaatetta noudatettiin.

PERIAATTEET OMAAN ELÄMÄÄN

HARJOITUKSEN TAVOITE

Harjoituksen tavoitteena on, että kerholaiset pohtivat, mitä Punaisen Ristin periaatteet heidän elämässään tarkoittavat ja sitoutuvat noudattamaan niitä.

TARVIKKEET

Fläppitaulu, tusseja, lakana ja sormivärit (ellei lakanaa ja sormivärejä ole saatavilla, fläppitaulu ja tussit riittävät).

HARJOITUKSEN KULKU

Kerholaiset keksivät ohjaajan opastuksella konkreettisia esimerkkejä tilanteista, joissa Punaisen Ristin periaatteet näkyvät käytännössä, kirjataan esimerkit fläppitaululle. Ohjaajan kan-

nattaa miettiä etukäteen valmiiksi joitakin esimerkkitilanteita, joita voi ehdottaa, jos kerholaiset eivät itse keksi esimerkkejä. Mallia voi katsoa Reddie Kids -ohjaajan oppaan sivuilta 34-35 ja edellisestä harjoituksesta.

Lopuksi maalataan Punaisen Ristin periaatteet sormiväreillä suurelle lakanalle (voi myös käyttää fläppitaulua ja tusseja, jos lakanaa ei ole saatavilla). Sitten jokainen, joka haluaa sitoutua noudattamaan periaatteita elämässään, painaa kädenjälkensä sormiväreillä kankaaseen (tai kirjoittaa nimensä tussilla periaatteiden alle). Näin tehdyn banderollin voi kiinnittää kokoontumistilan seinälle muistuttamaan periaatteista, joita olette näin sitoutuneet noudattamaan.

HARJOITUKSEN PURKU

Ohjaaja varmistaa, että kerholaisten keksimät esimerkit ovat periaatteita noudattavia. Jos harjoitus herättää kysymyksiä tai joku asia jakaa voimakkaasti mielipiteitä, siitä kannattaa keskustella lasten kanssa. Kerholaisilta kannattaa myös tulevilla kerhokerroilla kysellä, miten periaatteiden noudattaminen on sujunut käytännössä, minkälaisissa tilanteissa he ovat periaatteita soveltaneet ja onko jokin asia herättänyt kysymyksiä jälkikäteen.

2.2 Suomen Punainen Risti

Puhukaa kerholaisten kanssa siitä, minkälaista toimintaa Suomen Punainen Risti järjestää Suomessa. Keskustelkaa myös siitä, että jokaisella on vastuu lähiympäristöstään. Miten lapset voivat pitää huolta ympäristöstä? Kierrätetään roskat, autetaan ympärillä olevia ihmisiä jne. Tavoitteena on lapsen tietävän, että yhteiskunnan jäsenenä hänellä on myös vastuu lähiympäristöstään.

Vinkki!

Järjestäkää vierailu esimerkiksi läheiseen vanhainkotiin. Samalla voitte kysyä, voisiko kerhonne auttaa jossakin asiassa. Esimerkiksi syksyllä voitte haravoida pihaa lehdistä, talvella auttaa lumitöissä, keväällä maalata aita... Ideoi kerholaisten kanssa, mitä muuta voisitte tehdä lähiympäristönne hyväksi. Ideointia kannattaa tehdä myös muiden osaston toimijoiden kanssa!

Tehkää yhteistyötä myös oman osastosi muiden toimijoiden kanssa. Ota selvää esimerkiksi, kuka on osastosi nuorisovastaava ja ensiapuryhmän vastaava. Pyydä osaston vastuuhenkilöitä vierailemaan kerhoiltoihin. Tehkää yhteistyötä ja järjestäkää yhteisiä tapahtumia ja tempauksia. Kerholaiset voivat esimerkiksi mennä potilaiksi ensiapuryhmäläisille.

KERHOLAISEN SUKUPUU

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi tutustuu Suomen Punaisen Ristin organisaatioon ja hahmottaa oman osastonsa roolin siinä.

TARVIKKEET

Paperia, kyniä, sakset

HARJOITUKSEN KULKU

Valmista seuraavat kortit: kerholainen (piirrä esim. kuva ihmisestä), Reddie Kids -kerho, osasto (oman osaston nimi), piiri (oma piiri), Suomen Punainen Risti sekä Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälinen liike. Voitte valmistaa kortit myös yhdessä kerholaisten kanssa ja kaikki voivat vaikka tehdä omat korttinsa ja kuvittaa ne.

Jos valmistit kortit etukäteen, aseta ne lattialle ja pyydä lapsia laittamaan ne oikeaan järjestykseen (kerholainen -> Reddie Kids -kerho -> osasto -> piiri -> Suomen Punainen Risti -> Punainen Risti). Jos lapset valmistavat kortit itse, voitte askartelun lomassa keskustella kerholaisen sukupuusta Punaisessa Ristissä ja miten esim. osasto liittyy piiriin ja Suomen Punainen Risti kansainväliseen liikkeeseen.

Vinkki! Voitte lisätä sukupuuhun Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälisen liiton sekä Punaisen Ristin kansainvälisen komitean sekä keskustella lasten kanssa niiden tehtävistä sekä pohtia, miten ne vaikuttavat toimintaan.

KOKOUS

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi tietää, että Suomen Punaisen Ristin osaston asioista päättävät osaston kokoukset. Harjoituksessa lapsi oppii, että osaston syyskokouksessa valitaan osaston hallitus sekä hyväksytään osaston toimintasuunnitelma ja talousarvio. Lapsi tutustuu kokoustekniikkaan. Jos mahdollista, tehkää harjoitus ennen osastonne syyskokousta ja osallistukaa siihen kerholaistenne kanssa.

TARVIKKEET

Paperia, kyniä, ohjaajan tekemät esityslistat tai oikeat osaston syyskokouksen esityslistat sekä osaston toimintasuunnitelma ja talousarvio

HARJOITUKSEN KULKU

Ohjaaja kertoo harjoituksen alussa siitä, kuinka päätöksenteko osastossa toimii. Kerholaisille kerrotaan, että kaikki osaston jäsenet saavat osallistua osaston vuosittaisiin kokouksiin. Käydään läpi kokouksen kulkua. Kokous valitsee itselleen puheenjohtajan ja sihteerin, joka pitää pöytäkirjaa kokouksen kulusta, sekä pöytäkirjantarkastajat ja ääntenlaskijat. Kokouksessa pyydetään puheenvuoroa kättä nostamalla ja puheenjohtaja jakaa puheenvuorot. Kokouksessa on esityslista, jonka mukaisessa järjestyksessä kokous käsittelee asiat. Osaston kokouksissa jokaisella läsnä olevalla osaston jäsenellä on läsnäolo- puhe- ja äänioikeus.

Ohjaaja jakaa kerholaisille heidän roolinsa, jotka hän on ennen kerhokertaa kirjoittanut la-puille. Mieti roolit oman osastonne toiminnan mukaisiksi. Harjoitusta ei kannata tehdä ennen kuin olette tutustuneet osastonne toimintaan, jotta kerholaiset tietävät, mitä kukakin toimija osastossa tekee.

Esimerkkejä rooleista: osaston puheenjohtaja, osaston varapuheenjohtaja, osaston sihteeri, osaston taloudenhoitaja, ensiapuryhmän johtaja, ystävätoiminnan yhdyshenkilö, nuorisotoiminnan yhdyshenkilö, kouluyhteistyön yhdyshenkilö, monikulttuurisuustoiminnan yhdyshenkilö, ensiapuryhmäläinen (voi olla useita), Reddie Kids-kerhon ohjaaja, Reddie Kids-kerholainen (voi olla useita), ystävätoimija (voi olla useita).

Kokoonnutaan pöydän ääreen pitämään kokousta. Ohjaajalla ei ole kokouksessa omaa roolia, vaan hän toimii kokouksen tarkkailijana ja ohjaa tarvittaessa kokouksen toimintaa ja keskustelua. Ohjaaja antaa kerholaisille palautteen kokouksen kulusta harjoituksen päätyttyä.

Malli kokouksen esityslistasta (suluissa ohjeita ohjaajalle kokouksen kulkuun)

1. Kokouksen avaus (avaajana toimii osaston hallituksen puheenjohtaja)
2. Kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin sekä kahden pöytäkirjantarkastajan ja ääntenlaskijan valinta (valitkaa pöytäkirjantarkastajiksi ja ääntenlaskijoiksi eri henkilöt, jotta mahdollisimman moni saisi itselleen roolin kokouksessa)
3. Kokouksen osanottajien ja heidän äänioikeutensa vahvistaminen
4. Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
5. Kokouksen esityslista (esityslistana toimii kokouksen osallistujille kokouksen alussa jaettu esityslista)
6. Osaston toimintasuunnitelma ja talousarvio seuraavalle vuodelle (oman osastonne olemassa olevat)
7. Osaston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valinta kahdelle tulevalle vuodelle
8. Osaston hallituksen jäsenten valinta erovuorossa olevien tilalle kahdelle seuraavalle vuodelle (Valitkaa hallitukseen yhtä monta jäsentä kuin omassa osastossanne valitaan. Jos mahdollista, ohjatkaa kerholaisenne tekemään enemmän esityksiä, kuin on

hallituspaikkoja, jotta voitte järjestää äänestyksen. Äänestys suoritetaan suljettuna lippuäänestyksenä ja ääntenlaskijat laskevat äänet.)

9. Tilintarkastajien ja varatilintarkastajien valinta seuraavalle vuodelle (nämä henkilöt eivät voi olla osaston hallituksessa, voitte kysyä keitä ovat osastonne oikeat tilintarkastajat ja valita heidät tehtäviinsä harjoituskokouksessannekin)
10. Kokouksen päätös (puheenjohtaja päättää kokouksen)

Vinkki!

Kokouksessa voitte päättää esimerkiksi seuraavan kerhokerran ohjelmasta, seuraavaksi leikkivästä leikistä tai jostain käytännön asiasta. Anna kokouksen "esityslistalle" vaihtoehdot, kannusta kerholaisia pitämään puheita oman kantansa puolustamiseksi. Lopuksi voitte järjestää vaikka suljetun lippuäänestyksen.

3 HARJOITUSTEN TEEMANA MONINAISUUS

3.1 Erilaisuus

Tavoitteena on, että lapsi ymmärtää jokaisen olevan meistä erilainen. Lapsi tutustuu vammoihin, vähemmistöihin, eri kulttuureihin ja uskontoihin, sekä ymmärtää, että kaikki ovat samanarvoisia. Näillä harjoitteilla kerholaiset saavat käsityksen miten vamma, erilainen kulttuuri- tai uskontotausta, eri kieli jne. vaikuttavat arjessa toimimiseen. Lisäksi lapsi tunnistaa omat ennakkoluulonsa sekä ymmärtää niiden vaikutuksen omaan toimintaansa.

KUKA MINÄ OLEN?

HARJOITUKSEN TAVOITE

Oman ihmisarvon ja terveen itsetunnon kehittäminen

TARVIKKEET

Reddie Kids -kerhovihko

HARJOITUKSEN KULKU

Tämä harjoitus on esimerkki siitä, miten Reddie Kids -kerhovihkoa voidaan käyttää kerhokerhojen tukena. Kerholaiset voivat kirjoittaa harjoituksessa ehdotettuja asioita omaan vihkoonsa.

Ehdotuksia:

Haluan, että minusta tulee isona...

Mielileikkini on...

Ajattelen, että nimeni merkitsee...

Haluaisin, että...

Olen iloinen, kun...

Olen surullinen, kun...

Joskus toivon, että...

Pidän siitä, kun...

Jos olisin..., niin olisin...

Jos olisin..., niin tekisin...

Jos olisin..., niin haluaisin...

Tehkää toivomuslista. Mitä kerholainen toivoo kaikkein eniten, kirjoittakaa lista! Tuo kerholaisille vanhoja lehtiä, joissa on kuvia. Kerholaiset voivat leikata kuvia, joista he pitävät ja liimata niitä kerhovihkoonsa.

HEDELMÄSALAATTI

HARJOITUKSEN TAVOITE

Harjoituksen avulla voidaan alustaa, käsitellä ja kerrata monia eri teemoja muuntelemalla esimerkkilauseita

HARJOITUKSEN KULKU

Kerholaiset seisovat ringissä ja ohjaaja asettuu keskelle. Keskellä olija sanoo väitteen ja kaikki, jotka ovat samaa mieltä vaihtavat mahdollisimman nopeasti paikkaa ja keskellä ollut koettaa saada myös paikan. Se joka jää ilman paikkaa, on nyt vuorostaan keskellä. Väitteille kannattaa keksiä jokin teema ja koettaa keksiä väitteitä sen ympäriltä.

- Esim.
- "Minulla on kaksi hyvää ystävää"
 - "Minä en ole ikinä tavannut ketään sokeaa"
 - "Minulla on kerran murtunut jalka"
 - "Minä kuulin tänään ensimmäistä kertaa SPR:n periaatteista"
 - "Minusta vapaaehtoisuus on hyvä periaate"
 - "Minusta kerhossa on hauskaa"
 - "En oikein ymmärtänyt mitä inhimillisyys tarkoittaa"

HARJOITUKSEN PURKU

Jos harjoitus herättää kysymyksiä tai joku asia jakaa voimakkaasti mielipiteitä, siitä kannattaa keskustella lasten kanssa.

OMINAISUUSTORI

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi ymmärtää, että jokaisessa ihmisessä on erilaisia piirteitä niin luonteessa kuin ulkonäössäkin. Lapsi oppii myös tunnistamaan joitakin piirteitä itsessään ja muissa, mikä auttaa häntä hyväksymään erilaisuutta.

TARVIKKEET

Ominaisuus-laput (kirjoita lapuille erilaisia ominaisuuksia kuten kuunteleva, vihreät silmät...)

HARJOITUKSEN KULKU

Levitä ominaisuus-laput pöydälle nurin päin. Jokainen valitsee umpimähkään 3-5 korttia ja tutustuu niihin. Tämän jälkeen leikkijät käyvät muiden kanssa vaihtokauppaa, jonka tavoitteena on saada itselleen kortteja, jotka kuvaavat mahdollisimman hyvin itseään. Lopuksi jokainen lukee ääneen korteissaan olevat sanat ja perustelee, miksi valitsi juuri ne.

HARJOITUKSEN PURKU

Harjoitusta ja siinä esiin nousseita tunteita voi purkaa leikin lomassa.

LIIKUTTAJA

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapset huomaavat, että muillakin voi olla samanlaisia mielenkiinnon kohteita tai ominaisuuksia kuin hänellä itsellään. Leikki auttaa myös kerholaisten ryhmäytymisessä.

TARVIKKEET

Leikkiä varten et tarvitse mitään tarvikkeita. On kuitenkin hyvä sopia aluksi erilaiset käytettävät askeleet esimerkiksi: Jättiläisen askel (iso harppaus), kukon askel (askel, jossa toinen jalka laitetaan toisen eteen niin, että kantapää koskettaa toisen jalan varpaita), sateenkaari askel (pyörähdetään ympäri), hiiren askel (astutaan niin pieni askel, kuin mahdollista) ja niin edelleen.

HARJOITUKSEN KULKU

Yksi leikkijöistä on Liikuttaja ja hän seisoo kasvot seinään päin. Muut seisovat sovitun matkan päässä rivissä. Liikuttaja sanoo erilaisia asioita liittyen itseensä esimerkiksi: "Kaikki, joilla on kaksi siskoa, liikkuvat 2 jättiläisen askelta eteenpäin." Tällöin kaikki, kenellä on väittämän mukainen asia, liikkuvat Liikuttajan määräämät askeleet eteenpäin. Muita esimerkkejä: lempiväri, lempi vuodenaika, harrastus, maa, johon haluaisi matkustaa... Liikuttaja ei käänny missään kohtaa leikkiä muihin päin, jolloin hänellä ei ole aavistustakaan siitä, missä kohtaa muut leikkijät ovat. Siitä, kuka pääsee ensimmäisenä niin lähelle Liikuttajaa, että pääsee koskettamaan tämän selkää, tulee uusi Liikuttaja.

EPÄREILU VÄRI

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi kokee, miltä tuntuu joutua syrjinnän kohteeksi.

HARJOITUKSEN KULKU

Leikkiä leikitään muuten samalla lailla kuin Liikuttaja, mutta tässä harjoituksessa ohjaaja on Väri ja sanoo asioita, jotka liittyvät ulkonäköön ja erityisesti vaatteisiin. Esimerkiksi kaikki, kenellä on valkoista väriä vaatteissaan, pääsee aina liikkumaan eteenpäin ja kaikki kenellä on mustaa, joutuu menemään aina taaksepäin. Leikkiä varten ohjaaja joutuu hieman ensin tarkkailemaan, mitä lapsilla on päällään ja tekemään muistiinpanoja siten, että tietyt lapset joutuvat epäreilun kohtelun kohteeksi. Jos kerhokerralla on kaksi ohjaajaa, voi toinen tehdä havaintoja jonkin leikin aikana.

HARJOITUKSEN PURKU

MUISTA PURKAA LEIKKI HYVIN ja selittää, että maailmassa monia ihmisiä syrjitään erilaisen ulkonäön takia, johon he eivät ole voineet millään lailla vaikuttaa.

TEEMAILTA JA VISIITTI

HARJOITUKSEN KULKU

Järjestäkää kerhossanne teemailta tai menkää vierailemaan joko Suomen Punaisen Ristin sisällä esimerkiksi jonkun toimintaryhmän tapaamiseen tai johonkin toiseen järjestöön. Esimerkiksi osaston ensiapuryhmän kanssa voi sopia, että he tulevat pitämään kerhoon ensiapukertoja, joissa kerholaiset ovat olleet ”potilaina”. Muiden ryhmien kanssa voidaan järjestää esimerkiksi yhteisiä leikki-iltoja. Kauan toiminnassa mukana olleita kerholaisia voidaan palkita jakamalla vaikkapa harrastusmerkkejä osaston virallisissa kokouksissa.

Kun järjestät vierailua tai teemailtaa, sovi aikataulusta ajoissa yhteistyökumppanisi kanssa. Muista kertoa, että kyseessä on lapsiryhmä, jotta vierailija tai kohteen henkilökunta osaa varautua sopivalla tavalla. Puhu myös kerholaisten kanssa etukäteen vierailusta ja sen kuluista ja kerta samalla käyttäytymisohjeita. Sovi tarvittaessa kyydit vierailupaikkaan ajoissa, muista myös varautua B-suunnitelmaan.

Tässä erilaisia yhdistyksiä, joiden kautta voi pyytää teemailtaan vierailijoita tai sopia vierailukäynnistä.

Monikulttuurisuusyhdistys Familia Club ry (Helsinki)

Suomen Afrikka-seura ry (Tammisaari)

Suomi-Amerikka yhdistysten liitto (Helsinki)

Suomalais-arabialainen yhdistys ry (Helsinki)

Suomi-Australia- yhdistysten liitto ry (yhteyshenkilöjä ympäri Suomen)

Suomi-Azerbaidzan-Kulttuurisilta ry (Helsinki)

Suomi-Brasilia Seura (Helsinki)

Suomi-Bulgaria-Seura ry (yhteyshenkilöjä ympäri Suomen)

Suomi-Espanja Seura ry (Helsinki)

Suomi-Etelä-Afrikka-seura (Helsinki)

Tjaldur - ystävyysseura Suomi - Färsaaret ry (Helsinki)

Suomi-Intia-Seura ry. (Helsinki)

Suomi-Irlanti-seura (yhteyshenkilöjä ympäri Suomen)

Hämeenlinnan Suomalais-Brittiläinen Yhdistys ry (Hämeenlinna)

Kuopion Suomalais-Brittiläinen Seura ry (Kuopio)

The Finnish-British Society in Turku (Turku)

Suomi-Israel yhdistysten liitto ry (toimintaa ympäri Suomea)

Suomi-Itävalta Yhdistys (Helsinki)

Kambodzhan ystävyysseura ry (Helsinki)
Suomi-Kanada Seura (Helsinki)
Suomi-Korean Tasavalta-yhdistys ry (Helsinki)
Suomi-Kreikka yhdistysten liitto (toimintaa ympäri Suomen)
Suomi-Kroatia Seura ry (Helsinki)
Suomi-Kuuba-Seura (toimintaa ympäri Suomen)
Suomi-Latvia-ystävyyssseura (Helsinki)
Arabikansojen ystävyysseura ry (Helsinki)
Liettuan ystävät ry (Helsinki)
Marokon ystävät Suomessa ry (Helsinki)
Suomi-Mosambik-Seura (Helsinki)
Suomi-Namibia-Seura ry (Helsinki)
Suomi-Nicaragua-Seura (Helsinki)
Suomi-Portugali-Yhdistys ry (Helsinki)
Suomi-Puola Yhdistysten Liitto (toimintaa ympäri Suomen)
Suomi-Ranska Yhdistysten Liitto (toimintaa ympäri Suomen)
Suomi-Saksa Yhdistysten Liitto (toimintaa ympäri Suomen)
Serbialais-Suomalainen Seura ry (Helsinki)
Suomi-Tansania Seura ry (Helsinki)
Suomi-Tanska Yhdistys (Tampere)
Suomi-Tsekki Seura (Helsinki)
Suomi-Turkki kulttuuriseura ry
Suomi-Unkari Seura (toimintaa ympäri Suomen)
Suomi-Valko-Venäjä-Seura ry (Helsinki)
Suomen Viro-yhdistysten Liitto ry (toimintaa ympäri Suomen)
Filippiinit-seura ry (Helsinki)
Helsingin Monikulttuurisuusyhdistys Keri ry (Helsinki)
Hakunilan kansainvälinen yhdistys (Helsinki)
Latinalaisen Amerikan Kulttuurikeskus ry (Helsinki)
Suomi-Malesia Yhdistys ry (Helsinki)
Suomi-Nigeria Ystävyysseura (Espoo)
Suomi-Somalia Seura (Helsinki)
Monikulttuurisuuskeskus Multi-Culti (Lahti)
Monikulttuurisuuskeskus Mimosa (Mikkeli)
Yhdessä-yhdistys (Turku)
ABC Nuorisotoiminta ry (Turku)
Satakunnan Monikulttuurisuusyhdistys (Pori)
Monikulttuurisia yhdistyksiä Tampereella
Kansainvälinen toimintakeskus Villa Victor (Oulu)
Suomen aivovammaliitto (Helsinki,Tampere)

Autismi- ja aspergerliitto ry (toimintaa ympäri Suomen)
Epilepsialiitto (toimintaa ympäri Suomen)
Kehitysvammaisten tukiliitto ry (toimintaa ympäri Suomen)
Kynnys ry (toimintaa ympäri Suomen)
Näkövammaisten keskusliitto ry (toimintaa ympäri Suomen)
Suomen CP-liitto ry (toimintaa ympäri Suomen)
Diabetesliitto (toimintaa ympäri Suomen)
Suomen Kuurosokeat ry (Toimintaa ympäri Suomen)
Romano Missio ry (Helsinki)
Pohjois-Suomen Romanit ry (Oulu)

JUHLAT JA PERINTEET

HARJOITUKSEN TAVOITE

Harjoituksessa tutustutaan erilaisiin juhlapyhiin Suomessa ja muissa kulttuureissa sekä erilaisiin juhlanviettotapoihin ja perinteisiin.

TARVIKKEET

Paperia ja kyniä

HARJOITUKSEN KULKU

Keskustellaan siitä, minkälaisia juhlapäiviä ja perinteitä suomalaiseen kulttuuriin kuuluu. Vietetäänkö pääsiäistä, juhannusta tai joulua samalla tavalla kaikkialla Suomessa?

Ryhmäläiset jaetaan sopivan kokoisiin ryhmiin. Ryhmät voivat valita tarkasteltavakseen joko yhden tai useamman juhlan. Kerätään kyselemällä ja keskustelemalla erilaisia perinteitä, joita valittuun juhlaan liittyy. Jos aikaa on käytettävissä enemmän, kerholaiset voivat etsiä eri lähteistä lisää tietoa alueellisista eroista juhlien vietossa.

HARJOITUKSEN PURKU

Kerholaiset esittelevät löytämiään perinteitä muulle ryhmälle esimerkiksi draaman, runon tai kuvien avulla. Samalla voidaan yhteisesti pohtia, minkälaisia vaikutteita suomalaiset juhlapyhät ovat saaneet ympäröivistä kulttuureista ja mistä mahdolliset erot juhlapyhien vietossa johtuvat. Lopuksi voitte askarrella juhlapyhään liittyviä koristeita tai kortteja ja lähettää niitä vaikka osaston hallitukselle, piiritoimistolle tai keskustoimistolle.

Vinkki!

Aihetta voi syventää lisäämällä mukaan vertailun muiden kulttuurien juhlapyhistä, joita ovat esimerkiksi hanukka ja ortodoksinen joulu, jos tarkastelussa on suomalainen jouluperinne. Samalla on hyvä pohtia, mistä eroavaisuudet johtuvat ja mistä erilaiset perinteet juontavat juurensa.

TERVEHTIMISTAPOJA

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapset ottavat kontaktia muihin ihmisiin. Leikin avulla voidaan myös ryhmäyttää lapsia.

TARVIKKEET

-

HARJOITUKSEN KULKU

Kerro lapsille erilaisista tervehtimis- ja halaustavoista. Jos haluat, voit laittaa taustalle soimaan vaikka musiikkia ja halauksen voi tehdä esimerkiksi musiikin lakatessa. Halaukset voi ottaa myös osaksi kerhon rutiineja esimerkiksi siten, että joka kerhokerran aluksi/lopuksi tervehditään eri tavalla. Leikkiä ei kannata kuitenkaan välttämättä leikkiä heti ensimmäisellä kerhokerralla tuntemattomien kesken.

Tässä on esimerkkejä tervehtimistavoista:

Eskimoiden tervehdys

Eskimo tervehtii hieromalla nenäänsä toisen nenää vasten. Tarinan mukaan Grönlannin kylmä sää on vaikuttanut tervehdysten syntyyn. Koska käsineiden riisuminen voisi aiheuttaa sormien jäätyksen, eskimot kättelyn sijaan mieluummin hierovat neniään vastakkain ja ilmaisevat näin ilonsa toistensa tapaamisesta.

Hartiahalaus

Tämä halaus tapahtuu ikään kuin aidan yli, vaikkei halaajien välissä mitään estettä olisikaan. Henkilöiden ylävartalot koskettavat, mutta alavartalot ovat kauempana toisistaan. Halaus on yleensä lyhyt esim. tervehdys- tai hyvästelytilanteissa. Hartiahalaus sopii erityisen hyvin ujoille tai tottumattomille halaajille.

Karhunhalaus

Halaaja ottaa halattavaa kiinni siltä korkeudelta, mille yltää, ja rutistaa voimakkaasti noin viisi sekuntia. Toimii erityisen hyvin itseään pitempiä halattaessa; esim. lapsen halatessa vanhempaansa tai ryhmäläisen ohjaajaansa. Sopii henkilöille, joita yhdistää sama tunne tai asia. Karhunhalaus voi esimerkiksi helpottaa kahta jännittyneitä ihmistä.

Ristihalaus

Henkilöt seisovat vastakkain saman puolen käsi ylhäällä ja toinen alhaalla. Kädet kiedotaan kevyesti toisen ympärille ja sitten rutistetaan. Tämä on perinteinen Punaisen Ristin halaus.

Kylkihalaus

Henkilöt kulkevat vierekkäin käsivarsi parin harteilla tai vyötäröllä. Molemmat rutistavat välillä lempeästi toisiaan.

Poskihalaus

Halattavaa lähestytään takaa päin. Halaaja painaa poskensa toisen poskea vasten samalla, kun hän kietoo kätensä tämän ympärille. Poskihalauksella voidaan esim. tervehtiä tuolissa istuvaa ystävää tai lohduttaa surullista kaveria.

Pikahyökkäyshalaus

Halaaja ryntää esiin ja rutistaa kaveriaan nopeasti ja napakasti hartioiden ympäriltä. Sopii ihmisille, jotka rakastavat yllätyksiä. Kannattaa varoa päiden yhteen kolautusta.

Hampurilaishalaus

Tämä on kolmen hyvän ystävän halaus. Kaksi henkilöä seisoo vastakkain ja kolmas asettuu heidän väliinsä kasvot kumpaan suuntaan tahansa. Uloimmat halaavat hartioista ja keskimäinen vyötäröltä. Kaikki kolme voivat painaa päänsä yhteen.

Ryhmähalaus

Ryhmä muodostaa tiiviin ympyrän kädet vierustoverien olkapäillä tai vyötärön ympärillä. Samalla kun rutistetaan, voidaan piiriä vielä tiivistää liikkumalla keskipistettä kohti. Halataan toisia pitkään ja hartaasti.

HARJOITUKSEN PURKU

Keskustelkaa siitä, miltä tuntui halata eri tavalla. Mikä tuntui mukavalta ja mikä tuntui epä-mukavalta? Keskustelkaa siitä, miten eri ihmisiä tuli tervehtiä. Voiko opettajaa tervehtiä koulussa pikahyökkäyshalauksella? Entäpä miten halaisit mummoasi?

SILMINÄ KAVERILLE

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi oppii, kuinka näkövammaista opastetaan.

TARVIKKEET

Huiveja

HARJOITUKSEN KULKU

Näyttäkää ryhmälle oikea näkövammaisen opastusote ja selvittäkää opastamisen periaatteet eri tilanteissa. Korostakaa, että opastaja on aina vastuussa opastettavan turvallisuudesta. Lapset harjoittelevat opastamista pareittain. Toinen on opastaja ja toinen opastettava, joka sitoo silmänsä huivilla. Harjoitellaan opastamista eri tilanteissa: portaissa kulkemista, istuutumista, ovesta kulkemista jne. Lapset vaihtavat rooleja, kun kaikki yhdessä sovitut tilanteet on opastettu parille, jonka silmät olivat sidottuina.

Taustaa: Näköaistia voidaan pitää ihmisen tärkeimpänä aistina, sillä noin 80 prosenttia ulkoa tulevasta informaatiosta vastaanotetaan silmien kautta. Harvoin tulee ajatelleeksi, miten moninaisissa arkipäivän askareissa näköaisti on mukana. Näkövammaisen voi tarvita opastusta etenkin liikkueessaan itselleen oudossa ympäristössä. Kohdatessasi näkövammaisen esittäydy ja kysy reippaasti, tarvitseeko hän apua. Jos olette entuudestaan tuttuja, voit koskettaa häntä olkapäähän tai puhutella nimeltä niin, että hän tietää sinun puhuvan hänelle. Pyydä näkövammaista kertomaan, miten hän haluaa itseään opastettavan. Muista aina ilmoittaa aikeistasi puhumalla, ennen kuin teet mitään. Vähitellen opastettavan ja opastajan välille kehittyy yhteinen kieli, niin että näkövammaisen tunnistaa toisen kehon liikkeistä lähiympäristön muutokset ilman, että niitä täytyy hänelle jatkuvasti selostaa.

Opastusotteesta: Hyvä opastusote on tärkeä. Aseta kätesi suoraksi kylkeäsi vasten. Näkövammaisen tarttuu käsivarteesi kyynärpään yläpuolelta niin, että hänen peukalonsa jää ulkopuolelle. Opastettavan kyynärpää on suorassa, 90 asteen kulmassa, jolloin hän kulkee luontevasti puoli askelta sinun perässäsi. Näkövammaiselle tarjoamaasi kättä kutsutaan yhteyskädeksi, ja sen avulla voit osoittaa opastettavalle haluamiasi kohteita: ovenkahvan, kaiteen jne. Aseta yhteyskätesi kyseisen esineen päälle, jolloin näkövammaisen voi liu'uttaa vapaan kätensä käsivarttasi pitkin kohteeseen. Kun liikutte, älä vedä äläkä työnnä, vaan kulje rauhallista vauhtia. Näkövammaisen vastaa omasta liikkumisestaan, ja sinä toimit vain oppaana. Muista aina varottaa kuopista, lätäköistä, kynnyksistä ja muista esteistä. Opasta aina avustettavan näkökulmasta käsin. Sana "tuolla" ei kerro näkövammaiselle juuri mitään. Sen sijaan voit sanoa esimerkiksi: "Ovi on sinusta parin askeleen päässä oikealla".

Opastajana sinun on huolehdittava siitä, että näkövammaisella on riittävästi kulkutilaa joka tilanteessa. Lähestyessänne ahdasta paikkaa, jossa ette mahdu kulkemaan rinnakkain, siirrä yhteyskätesi selän taakse. Tästä opastettava tietää kulkureitin kapenevan ja osaa siirtyä kävelemään takanasi. Kun tilaa on taas riittävästi, tuo kätesi takaisin sivulle, jolloin opastettava palaa normaaliin asemaan. Portaita lähestyttäessä pysähdy ja kerro portaiden lukumäärä, suunta ja jyrkkyys. Jos portaissa on kaide, osoita se opastettavalle yhteyskädelläsi. Nouskaa portaita rauhallisesti niin, että sinä kuljet yhden askelman opastettavan edellä. Pysähdy hetkeksi, kun portaat loppuvat.

Joissakin tilanteissa, esimerkiksi ovesta kuljettaessa, saatat joutua vaihtamaan puolta opastettavan kanssa. Anna opastettavan siirtyä selkäsi takana puolelta toiselle niin, ettei kosketusyhteys häviä. Ovesta kuljettaessa opastettavan tulee olla saranan puolella. Pysähdy oven luo, ota yhteyskädelläsi kiinni ovenkahvasta ja avaa ovi. Näkövammaisen liu'uttaa vapaan kätensä yhteyskättä pitkin kädensijalle. Sinä kuljet ovesta edellä ja opastettava seuraa perässä sulkien oven. Kun opastettava haluaa istuutua, osoita hänelle tuolin selkänoja yhteyskädelläsi. Näkövammaisen voi liu'uttaa vapaan kätensä yhteyskättä pitkin tuolin selkänojalle, tunnustella tuolin asennon ja istuutua.

ENNEN NÄKEMÄTÖNTÄ

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi perehtyy tavallisimpiin näkövammoihin ja ymmärtää niiden vaikutuksen jokapäiväiseen elämään.

TARVIKKEET

Paksua kartonkia, askartelupunosta tai rautalankaa, tuorekelmua, paistokelmua, leivinpapereita, paperia, mustia tusseja

HARJOITUKSEN KULKU

Miettikää, mistä tunnistatte näkövammaisen (rintamerkistä, valkoisesta kepeistä, opaskoirasta). Keskustelkaa, mistä näkövamma voi johtua. Näkövammaisen henkilön heikko näkö ei ole silmälaseilla korjattavissa, ja siitä aiheutuu hänelle haittaa arkielämässä. Suomessa yleisin näkövammaisuuden syy on henkilön ikääntyessä ilmenevä silmänpohjan rappeuma. Se aiheuttaa näön tarkkuuden heikkenemistä ja ongelmia näkökentän keskiosan käytössä, mutta ei johda sokeutumiseen. Retinitis pigmentosa on perinnöllinen silmän verkkokalvon sairaus, joka aiheuttaa yleisimmin hämäräsokeutta ja näkökentän supistumista. Sitä sairastava henkilö saattaa sokeutua. Silmänpainetaudissa eli glaukoomassa silmän nestekierto on häiriintynyt ja silmän sisälle muodostuu kova paine. Se aiheuttaa häiriöitä näkökentässä ja voi johtaa jopa pysyvään sokeuteen. Pitkälle edennyt diabetes voi heikentää näön tarkkuutta, kontrastien erotuskykyä ja värinäköä sekä aiheuttaa muutoksia näkökentässä. Näkövammaisuus voi johtua myös näköhermojen vaurioista, joiden syyt ovat perinnöllisiä, synnynnäisiä, sairauksien liittyviä tai pään vammojen aiheuttamia.

Pohtikaa, millä tavoin näkökyky voi heiketä. Askarrelkaa yhdessä simulaatiolasit, joilla havainnollistatte näön virheellistä tai rajoittunutta toimintaa. Valmistakaa ensiksi lasille tukevat sangat joko rautalangasta, kartongista tai askartelupunoksesta. Valmistettuanne sangat, tehkää erilaisia linssejä, joiden tarkoituksena on havainnollistaa eri näkövammoja. Kokeilkaa simulaatiolasien kanssa erilaisia toimintoja: lukemista, piirtämistä, ulkovaatteiden pukemista jne.

Ohjeet erilaisten linssien valmistamiseen:

1. Heikentynyt näöntarkkuus: tehkää silmälasien linssit säilytyskelmusta
2. Keskeisen näön puutos: tehkää silmälasien linssit kirkkaasta paistokelmusta, maalatkaa molempien linssien keskusta musta piste
3. Epätasainen näkökenttä: tehkää silmälasien linssit kirkkaasta paistokelmusta, maalatkaa linssihin sinne tänne mustia täpliä
4. Toispuoleinen näkökenttä: tehkää silmälasien linssit kirkkaasta paistokelmusta, maalatkaa molempien linssien oikeat puoliskot mustalla tussilla
5. Putkinäkö: kiinnittäkää sankoihin paperitöttörö
6. Näkökyvyn lähes täydellinen menetys: tehkää silmälasien linssit valkaistusta leivinpaperista, jonka läpi ei näe juurikaan muuta, kuin voimakkaampia valon ja varjon vaihteluja (tehkaa sangoista niin suuret, ettei linssien ohi voi katsoa)

Näöntarkkuuden heikentyminen voi johtaa siihen, ettei näkövammaisen kykene erottamaan yksityiskohtia. Myös useimmat silmälaseja käyttävät kärsivät samasta ongelmasta ilman apuvälinettä. Näkövammaisen näkökentästä voi puuttua jokin osa. Mikäli keskiosa eli tar-kan näön alue puuttuu, ei henkilö näe katsomaansa kohteeseen, mutta kylläkin sen sivuille. Tällöin mm. lukeminen on vaikeaa. Putkinäkö puolestaan tarkoittaa, että henkilö näkee vain normaalin näkökentän keskustan, mutta ei sen reuna-alueita, mikä vaikeuttaa liikkumista etenkin hämärissä olosuhteissa. Näkövammaisen näkökentässä saattaa myös olla hajanaisia laikkuja tai siitä saattaa puuttua kokonaan toinen puoli. Näkövammaisella voi olla ongelmia hahmottaa kontrasteja eli vierekkäisten pintojen vaaleuseroja. Värisokeudella tarkoitetaan häiriötä, jossa silmä ei osaa erottaa eri värisävyjä toisistaan. Silmän kyky sopeutua valoon tai hämääseen voi myös heikentyä. Tällöin henkilö ei näe hetkeen mitään tullessaan auringon paisteesta sisälle, ja vastaavasti ulos mennessään hän häikäistyy kirkkaasta valosta. Näkövammaisella voi olla paljon silmävärvettä, jolloin silmä väpättää nopeaan tahtiin. Silmät saattavat myös karsastaa. Häiriöt aiheutuvat vaikeuksista hallita silmien liikkeitä, ja ne haittaavat etenkin etäisyyksien arvioimista.

AISTI JA TUNNISTA

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi tutustuu eri aisteihin ja niiden merkitykseen.

TARVIKKEET

Huiveja, lusikoita sekä erilaisia haisteltavia, maisteltavia ja tunnisteltavia aineita ja esineitä (katso tehtävän suorituksesta)

HUOM! Ota ennen tehtävän suorittamista selvää ryhmäläisten ruoka-aineallergioista ja valitse maisteltaviksi ja haisteltaviksi ruoka-aineiksi vain sellaisia, mille kukaan ryhmäläisistä ei ole allerginen.

HARJOITUKSEN KULKU

Harjoitus koostuu viidestä eri osiosta eli sen aikana tutustutaan jokaiseen aistiimme.

Haju: Ryhmäläiset haistelevat erilaisia aineita silmät sidottuina ja yrittävät tunnistaa niitä. Haisteltaviksi sopivat esimerkiksi sitruuna, kahvi, kaneli, kardemumma, vaniljasokeri, hammastahna, saippua.

Maku: Ryhmäläiset maistelevat erilaisia aineita silmät sidottuina ja yrittävät tunnistaa niitä. Maisteltaviksi sopivat esimerkiksi ketsuppi, siirappi, hunaja, porkkana, lanttu, kurkku, banaani, hapankorppu.

Tunto: Ryhmäläiset istuvat piirissä kädet selän takana. Antakaa jokaisen käteen pieni esine, joka tulisi tunnistaa näkemättä sitä. Sitten kukin ryhmäläinen saa vuorollaan kuvailla esinettään ja muut yrittävät arvata, mikä se on. Esineestä saa kertoa vain sen, miltä se tuntuu, ei esimerkiksi sitä, mitä sillä tehdään. Sopivia esineitä ovat esimerkiksi tulitikku, pieni lusikka, avain, tyhjä ilmapallo, kynä, klemmari, kuminauha, pyykkipoika, pala hiekkapaperia, pumpulituppo, nappi, hiuspinni, kolikko, kampa, paristo...

Kuulo: Ryhmäläiset kuuntelevat silmät sidottuina ääniä, joita ohjaaja tuottaa. Esimerkiksi sanomalehden lukeminen, vetoketjun avaaminen/sulkeminen, kuivamustekynän napsuttelu, neulan pudottaminen lattialle, saksilla leikkaaminen, kännykän soiminen jne.

Näkö: Ryhmäläiset katselevat hetken aikaa pöydällä olevia pikkutavaroita (voit käyttää samoja tavaroita, joita tunnustelitte tunto-tehtävässä) ja yrittävät painaa ne mieleensä. Sitten he kääntävät selkensä, jolloin ennalta valittu henkilö poistaa pöydältä yhden esineen. Muut saavat katsoa jäljelle jääneitä esineitä ja yrittää keksiä, mikä joukosta puuttuu.

KELAILEN

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi tutustuu liikuntavammoihin ja niiden vaikutukseen arkielämään. Lapsi pääsee harjoittelemaan pyörätuolin käyttöä ja pyörätuolilla kulkevan avustamista.

TARVIKKEET

Pyörätuoleja, kysykää lainaan terveyskeskuksesta tai apuvälinekeskuksesta

HARJOITUKSEN KULKU

Keskustelkaa yhdessä liikuntavammoista. Mitä liikuntavammoja ihmisillä on? Mistä vammat aiheutuvat? Miten vammat haittaavat suoriutumista arkipäivän askareista? Miten liikuntavammainen selviytyy esimerkiksi suihkussa käynnistä, ostosten teosta tai ruoanlaitosta? Liikuntavamma voi olla synnynnäinen tai tapaturman, sairauden tai sairauden jälkitilan aiheuttama. Liikuntavammaisista ovat myös lyhytkasvuiset ihmiset ja henkilöt, joilta on amputoitu raaja. Yhdistävänä tekijänä erityyppisillä liikuntavammaisilla on vain se, että vamma hankaloittaa heidän liikkumistaan ja toimintaansa.

Antakaa ryhmäläisten kokeilla pyörätuolin käyttöä. Voitte esimerkiksi rakentaa pujotteluradan, josta jokainen yrittää selviytyä. Voitte myös järjestää pyörätuoliviestin. Harjoitelkaa pyörätuolilla liikkuvan henkilön avustamista tasaisella maalla, kynnyksen ylityksessä ja siirtymistä pyörätuolista tavalliseen tuoliin. Voitte myös kokeilla pyörätuolin kuljettamista portaissa, mutta käyttäkää tällöin tyhjää tuolia. Mikäli mahdollista, lähtekää pyörätuolin kanssa pienelle kierrokselle lähiympäristöön: kauppaan, kirjastoon, kahvilaan, elokuvateatteriin jne. Näin saatte kuvan siitä, miten hyvin esteettömyyden periaate toteutuu paikkakunnallanne.

Tarjotessasi apua pyörätuolin käyttäjälle kysy ensimmäiseksi, miten hän haluaa itseään autettavan. Voit myös kysyä, miten hänen pyörätuolinsa toimii, mitkä tuolin osat ovat irrotettavissa ja mistä kohtaa kannattaa nostaa. Jos auttajia on useampia, sopikaa keskenänne, kuka aikoo tehdä, mitä ja miten. Sekä autettavan että auttajan turvallisuudesta tulee huolehtia kaikissa tilanteissa. Pyörätuolia työntäessäsi muista, että kyydissä istujan mielestä tasainen meno on mukavamman tuntuista kuin äkkinäiset töyssyt ja töksähtelyt.

Kynnyksen yli avustaessasi nosta pyörätuolin etupyöriä painamalla käsillä kahvoista tai jalalla ns. kippilaudasta tai vastaavasta. Riippumatta siitä, kuljetaanko portaita ylös vai alaspäin, pyörätuolissa istuvalla ja häntä työntökahvoista avustavalla on aina kasvot portaiden alapäästä kohti. Pyörätuolin kummallakin sivulla on yksi avustaja kasvot portaiden yläpäästä kohti. Pyörätuolin takana oleva avustaja kallistaa tuolia taaksepäin ja nostaa työntökahvoista ylöspäin. Sivuilla olevat avustajat painavat pyörätuolin puoleisella kädellään pyörätuolin runkoa portaita vasten. Ulommilla käsillään he kulkusuunnasta riippuen joko pyörittävät tai jarruttavat kelausvanteista. Kun autat liikuntavammaista siirtymään pyörätuolista esimerkiksi tuoliin, vie pyörätuoli riittävän lähelle tuolia. Pyörätuolissa tulee olla jarrut päällä. Sähköpyörätuolista virta on katkaistava. Jalkalaudat kannattaa irrottaa tai ainakin kääntää sivuille. Myös siirto- puolen käsinoja on syytä poistaa. Ota tukeva asento, tartu avustettavaan kunnon otteella ja nosta hänet selkä suorana, jalkoja apuna käyttäen. Pidä nostettava mahdollisimman lähellä itseäsi. Siirtymälaudasta tai liinoista voi olla apua nostossa.

VIITTAUS VIITTOMIIN

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi tutustuu viittomakielen alkeisiin ja sormiaakkosiin.

TARVIKKEET

Kuvat viittomakielen sormiaakkosista

HARJOITUKSEN KULKU

Jokainen ryhmäläinen opettelee näyttämään oman nimensä sormiaakkosilla. Harjoitelkaa yhdessä tärkeimpiä viittomia ryhmän kiinnostuksen mukaan.

Useat kuulovammaiset, kuten syntymästään saakka kuurot, kommunikoivat viittomakielellä. Viittomakieleen kuuluvat käsin muodostettavat viittomamerkit (viittoman paikalla, suunnalla ja liikkeen koolla on merkitystä) sekä ilmeet ja eleet. Puhuttuihin kieliin, esimerkiksi suomen kieleen verrattuna viittomakielessä on erilainen rakenne ja usein myös lauseen ”sanajärjestys”. Sormiaakkosia käytettäessä kielenä on oikeastaan sormitettu suomen kieli, ei viittomakieli. Viittomakielessä sormitusta käytetään yleensä erisnimien tavaamiseen.

Viittomalla ilmaistaan ajatuksia ja tunteita yhtälailla kuin puhumallakin. Viittomakieli muuttuu käyttötilanteen mukaan aivan kuin puhututkin kielet. Juhlatilaisuuksissa käytetään juhlavampia ilmaisuja kuin arkikielessä. Nuoret viittovat hieman eritavoin kuin vanhukset. Eri puolilla Suomea on erilaisia viittomakielen murteita. Viittomakieli on kehittynyt ihmisten viestinnän tarpeesta kuten puhututkin kielet. Se on muovautunut erilaiseksi eri puolilla maailmaa. Viittomakielen perusrakenteet ovat kuitenkin kaikkialla samankaltaiset, joten kuurot pystyvät kommunikoimaan eri maiden kuurojen kanssa helpommin kuin puhuttuja kieliä käyttävät. Koska viittomakielellä on oma rytminsä ja ”sanajärjestyksensä”, samanaikainen viittominen ja puhuminen on hankalaa.

TAIDETTA ILMAN KÄSIÄ

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi tutustuu siihen, millaista on tehdä taidetta ilman käsiä.

TARVIKKEET

Jätesäkkejä tai sanomalehteä, suuria valkoisia papereita, pensseleitä, peitevärejä, värikipposia, kyniä. HUOM! Välttääksenne kerholaisten vaatteiden sotkeentumista, tehkää jätesäkeistä heille suoja-asut (reikä päätä varten jätesäkin päähän ja sivuille käden aukot).

HARJOITUKSEN KULKU

Kysykää ryhmäläisiltä, miten he maalaisivat kuvia käsiä käyttämättä. Samalla voitte esitellä ryhmälle vammaistaiteilijoiden töitä. Antakaa varhaisnuorten kokeilla maalaamista pensseli jalkaterien välissä, varpaiden välissä, suussa jne. Harjoitus tekee mestarin!

ISTUMATANSSI

HARJOITUKSEN TAVOITE

Harjoituksen avulla lapsi ymmärtää, miten pyörätuolissa istuminen vaikuttaa toimintakykyyn. Toisaalta hän saa myös kokemuksia siitä, miltä tuntuisi jos ei voisi käyttää jalkojaan.

TARVIKKEET

Musiikkia, paperia ja kyniä (+ halutessa muuta rekvisiittaa esim. sanomalehtiä). Valitse etukäteen jokin musiikkikappale. Vinkkinä: Kannattaa valita klassista musiikkia tai vastaavaa, jossa ei lauleta (ei kuitenkaan kauhean pitkää kappaletta). Jos teette harjoitusta useammin, voitte ottaa myös joitain nykyaikaisempia kappaleita. Varaa harjoitukseen reilusti aikaa, varsinkin, jos ryhmiä on useampi kuin yksi.

HARJOITUKSEN KULKU

Jaa lapset ryhmiin, siten että yhdessä ryhmässä on noin kuusi henkeä. Voitte toteuttaa leikin myös kaikki yhdessä. Anna jokaiselle lapselle kolme paperia ja kynä ja pyydä heitä istumaan. Kerro lapsille, että laitat musiikkia soimaan, ja sillä aikaa lasten tulee kuunnella musiikkia ja kirjoittaa papereille sanoja, jotka musiikista tulevat mieleen. Kuunnelkaa kappaletta loppuun.

Tämän jälkeen sanat käydään läpi ryhmässä ja sieltä valitaan osa sanoista, joista muodostetaan tarina. Tarinan perusteella lapset tekevät oman istumatanssinsa – tanssin, joka tanssiin istumalla tuolilla. (Laita tuolit riviin.) Voit soittaa kappaletta uudelleen taustalla, jotta leikkijät voivat harjoitella liikkeitä musiikin tahtiin. Kun kaikki ryhmät ovat saaneet tanssinsa valmiiksi, jokainen ryhmä kertoo valitsemansa sanan sekä tarinan muille. Tämän jälkeen ryhmät esittävät tanssinsa muille. Muut kommentoivat ja antavat positiivista palautetta tanssista. Pidä huolta, että jokainen saa esittää tanssinsa!

HARJOITUKSEN PURKU

Keskustelkaa ryhmässä, miltä tuntui tanssia ilman, että käytti jalkojaan. Mikä oli vaikeaa ja mikä helppoa?

SANOMALEHTIMATTO

HARJOITUKSEN TAVOITE

Toimia yhdessä ja ymmärtää paremmin moninaisuutta.

TARVIKKEET

Sanomalehtiä, maalarinteippiä, huiveja tms., ääntä pitävä pieni pallo

HARJOITUKSEN KULKU

Sopikaa aluksi ryhmässä kuka leikkii sokeaa, pyörätuolissa istuvaa, kädetöntä, mykkää jne. Sokealta sidotaan silmät, kädettömältä sidotaan vasen tai oikea käsi, pyörätuolissa istuva istuu tuolille, mykkä ei puhu. Jos leikkijöitä on enemmän, voi useampi olla sokea, mykkä, kädetön jne. Osa leikkijöistä voi olla ihan oma itsensä. Vaihtakaa rooleja tarvittaessa leikin eri vaiheissa, jotta jokainen saa kokemuksia.

Tarkoituksena on rakentaa yhdessä sanomalehdistä ja maalarinteipistä kestävä matto. Matto rakennetaan lattialla. Kommunikointi, toisten kuunteleminen ja auttaminen ovat tärkeää tehtävän onnistumisessa. Kun ryhmäläiset ovat rakentaneet mielestään hyvän ja kestävä matton, voidaan nousta ylös lattialta. Laittakaa pallo maton päälle ja pyrkikää liikuttelemaan sitä matolla yhteistyön avulla.

Jatkoleikki: Tehkää sanomalehtimatolle pelialusta pallolle. (esim. tunneli, reikä johon pallo ei saa tippua ja niin edelleen).

HARJOITUKSEN PURKU

Keskustelkaa siitä, miltä tuntui olla kädetön/sokea/mykkä/pyörätuolissa? Mikä oli haastavaa/helppoa/hyvää/huonoa? Miten ryhmä toimi yhdessä, mitä olisi voinut tehdä paremmin?

Kierrättäkää sanomalehdet!

SININEN RUUSU

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi tutustuu kehitysvammoihin ja pohtii, miten kehitysvamma vaikuttaa jokapäiväiseen elämään.

TARVIKKEET

(patjoja, rentouttavaa musiikkia) Lue alustuksesta osuus "Kehitysvammat".

HARJOITUKSEN KULKU

Kehota ryhmäläisiä asettumaan lattialle patjojen päälle makaamaan. Soittakaa taustalla jotakin rauhallista, rentouttavaa musiikkia.

Lue lapsille tarina:

Tämä tarina kertoo työstä, joka omalla tavallaan on yhtä harvinainen kuin sininen ruusu. Jenni on pieni, suloinen tyttö. Hänellä on ruskeat silmät ja tummanruskeat hiukset. Joskus hiusten valahtaessa silmille hän hipaisee ne pois. Mutta hänen kätensä ei menekään suoraan otsalle, vaan se kaartuu kuin kukka, joka ensin avaa terälehtensä. Sitten se hipaisee hiukset pois.

Jenni on hieman erilainen. Erilainen? Kyllä. Jenni on erilainen kuin muut lapset. Eihän kaikkien tarvitsekaan olla samanlaisia. Itse asiassa maailmasta ei löydy kahta täysin samanlaista ihmistä! Ihmiset näyttävät erilaisilta, ajattelevat eri tavalla, pitävät erilaisista asioista... Minun mielestäni Jenni on kuin sininen ruusu. Oletteko koskaan nähneet sinistä ruusua? Ne ovat todella harvinaisia. Jokainen puutarhuri kasvattaisi mielellään sinisen ruusun. Ihmiset tulisivat sitä kaukaa katsomaan ja ihastelemaan. Sinistä ruusua pidetään erityisen kauniina ja arvokkaana, koska se on erilainen kuin muut. Punaisiin, keltaisiin ja valkoisiin ruusuihin jokainen on tottunut, mutta kun näkee sinisen – se vangitsee katseen ja sitä jää helposti tuijottamaan. Jenni on kuin sininen ruusu.

Kun Jenni oli syntynyt ja hänet tuotiin kotiin synnytyslaitokselta vaaleanpunaisena vauvana, hän itki paljon, enemmän kuin useimmat muut lapset. Ehkä hän näki varjoja, jotka pelottivat häntä. Ehkä hän kuuli outoja ääniä. Joskus Jenni juoksee äitinsä luokse ja tarrautuu häneen ilman mitään syytä. Tai ainakin ilman sellaista syytä, jonka me muut voisimme nähdä. Sillä tavalla aloimme käsittää, että Jennin maailma on jotenkin erilainen, meille tuntematon. Sinne meneminen olisi ehkä hiukan sama, kuin jos menisimme toiselle planeetalle. Tai ehkä hän kuulee musiikkia, jota me emme voi kuulla. Sanotaan, että kaloillakin on oma musiikkinsa ja puheensa, jota aallot kuljettavat. Sitäkään me emme voi kuulla, koska korvamme eivät ole tarpeeksi herkkä. Jenni saattaa hyvinkin kuulla ääniä, joita me emme kuule. Ehkä juuri siksi hän toisinaan äkkiä nousee ja aloittaa ikioman tanssin.

Tiedättehän, kun kissanpentu menettää häntänsä, sen sanotaan saavan tarkemmat korvat. On totta, että häntä auttaa kissanpoikasta juoksemaan lujempaa. Mutta hännätön kissa kuulee paremmin ja erottaa lähestyvät askelet aikaisemmin kuin muut kissat. Jotkut eivät tiedä kissan tarkasta kuulosta; he näkevät vain sen, ettei kissalla ole häntää.

Toisinaan ajattelen, että Jenni on kuin lintu, jolla on hyvin lyhyet siivet. Linnulle, jolla on normaalit siivet, lentäminen on helppoa ja luonnollista. Sen sijaan lyhytsiipiseltä linnulta lentämään oppiminen vaatii paljon työtä, ponnisteluja, voimaa ja aikaa. Siksi meidän on ymmärrettävä, kuinka paljon Jenni on saavuttanut opittuaan jotakin. Mutta on toinenkin Jenni. Tyttö, joka talvisen myrskyn pauhatessa istuu suuressa keinutuolissa yksin nukke sylissään. Hän on hyvin huolestunut ja ymmällään ja sanoo hitaasti: ”Äiti, Salla sanoi minua vajaaälyiseksi. Mitä se tarkoittaa? Äiti, mitä tarkoittaa vajaaälyinen? Muutkin lapset sanoivat niin ja nauroivat. Miksi he nauroivat, äiti?”

On paljon asioita, joita Jenni ei ymmärrä. Ja Jennissä on paljon sellaisia asioita, joita muut ihmiset eivät ymmärrä. Että Jenni on kuin hännätön kissanpoika. Että Jenni kuulee erilaista musiikkia. Että Jenni on kuin lyhytsiipinen lintu. Kuin sininen ruusu, hauras ja suloinen. Koska sinisiä ruusuja on niin vähän, emme tiedä niistä paljon. Tiedämme vain, että niitä on hoidettava vielä tavallistakin huolellisemmin.

HARJOITUKSEN PURKU

Keskustele lasten kanssa siitä, minkälaisia ajatuksia heillä heräsi tarinan myötä. Keskustelkaa kehitysvammoista. Tunteeko joku kehitysvammaisen henkilön? Mistä kehitysvammaisuus johtuu? Millaisia vaikeuksia se aiheuttaa?

RYHMÄNÄ RADALLE

HARJOITUKSEN TAVOITE

Opettaa lapsia pyytämään ja antamaan apua. Kehittää lasten ryhmätöitäitoja. Tutustuttaa lapsia erilaisiin vammoihin ja niiden vaikutukseen elämässä.

TARVIKKEET

Radasta riippuen esimerkiksi pyörätuoleja, kävelykeppejä, liinoja silmien ja käsien sitomiseksi, tuoleja ja muita esteitä radalle

Rakentakaa pöytiä, tuoleja, penkkejä, narua, huopia yms. käyttäen rata, josta suoriutuakseen täytyy kävellä, kiivetä, kontata, ryömiä, pomppia, kantaa tavaraa, neuvotella, edetä sokkelossa, kulkea kapealla lankulla...

Miettikää etukäteen kullekin ryhmäläiselle ”vamma”, joka tekee radalla etenemisestä haasteellista ja kekseliäisyyttä vaativaa. Hyviä vammoja ovat esim. silmien sitominen, pyörätuolissa oleminen, puhumatta oleminen, jalkojen tai käsien sitominen, tyyntyä ympäri vartaloa, pakkoliikkeet

HARJOITUKSEN KULKU

Lähetäkää lapset radalle ryhmänä. Muistakaa huolehtia lapsien turvallisuudesta ja siitä, että kaikki saavat apua. Jos teillä on paljon aikaa, voivat lapset koittaa ensin suorittaa radan yksinään.

HARJOITUKSEN PURKU

Keskustelkaa miltä tuntui kulkea radalla? Oliko helppoa antaa tai pyytää apua? Millaisia hankaluuksia uskotte esim. sokeiden tai pyörätuolissa olevien kohtaavaan arkielämässä?

VOOREN HIRVIÖ

HARJOITUKSEN TAVOITE

Harjoituksen tarkoituksena on satujen avulla tuoda esille ihmisten moninaisuuden ja toisten huomioon ottamisen teemoja.

TARVIKKEET

Vuoren hirviö -satu

HARJOITUKSEN KULKU

Luekaa satu. Lukemisen jälkeen on hyvä varmistaa, että kaikki ovat ymmärtäneet tarinan idean. Lapset voivat keskustella ryhmissä tai koko ryhmän kesken alla olevista kysymyksistä. Vaihtoehtoisesti ohjaaja voi lukea tarinan ääneen ja kysellä kysymyksiä sopivassa välissä ennen loppuratkaisun selviämistä.

- Miten luulet ihmisten oppineen pelkäämään vuoren asukasta?
- Miksi vanhemmat pelottelivat lapsia hirviöllä? Mitä siitä aiheutui?
- Oliko Hasan mielestäsi rohkea vai tyhmä, kun hän lähti etsimään hirviötä? Miksi?
- Miten tarina olisi päättynyt, jos Hasan ei olisi uskaltanut lähestyä vuoren asukkaita?

Vuoren hirviö

Asuipa kerran hedelmätarhojen ja oliivilehtojen reunustamassa hiljaisessa kylässä poika nimeltään Hasan. Aivan kylän vieressä oli Vuori. Aikaisin aamulla miehet ja naiset kiiruhtivat pelloille. Nuoret tytöt kulkivat laiskasti lähteelle hakemaan päivittäistä vesiannosta, ja lapset leikkivät pihalla. Elämä kylässä näytti oikein onnelliselta. Oli kuitenkin yksi asia, joka synkisti kyläläisten mielet. Se oli iso ja ruma hirviö, jonka ihmiset uskoivat asuvan Vuorella. Kaikki pelkäsivät hirviötä. Kyläläiset riensivät töihinsä olkansa yli vilkuillen, välillä varovasti varpailaan hiipien, jotta Hirviö ei yllättäisi heitä. He hyssyttelivät lapsiaan sanomalla: "Älä mekasta! Jos mekastat, Hirviö hermostuu ja hyökkää kylään." Tai jos lapset olivat ilkeitä tai kieltäytyi-

vät nukkumasta illalla, vanhemmat uhkasivat heitä sanomalla: "Jos et tottele, niin Hirviö tulee ja syö sinut." Silloin lapset säikähtivät ja alkoivat taas käyttäytyä.

Eräänä päivänä oliivien sadonkorjuun aikaan Hasan kysyi tädiltään Um Hamedilta: "Kerrohan täti, miksi kyläläiset pelkäävät Hirviötä niin paljon?" Um Hamed huokaisi ja sanoi: "Voi Hasan, kuinka monta kertaa jaksat kysyä tuota samaa? Hirviö on valtavan kokoinen karvainen olio. Sillä on yksi silmä keskellä otsaa, pitkät terävät kynnet ja isot torahampaat. Sinun Hasan pitäisi varsinkin olla peloissaan, sillä sen lempiruokaa ovat sinun kaltaisesi nuoret pojat. Nyt lopeta vaivaamasta minua ikuisilla kysymyksilläsi ja jatka hommia."

Hasan ei ollut tyytyväinen Um Hamedin vastaukseen, vaan halusi tietää Hirviöstä lisää. Niinpä hän kysyi isältään Yahalta, oliko tämä koskaan nähnyt Hirviötä. Isä mietti hetken, kakisti kurkkuaan ja sanoi: "En Hasan, en ole koskaan nähnyt sitä, mutta tiedän varmasti, että se on todella pelottava ja vaarallinen." Hasan kääntyi äitinsä puoleen ja kysyi: "Entä sinä äiti, oletko koskaan kuullut Hirviötä?" Hasanin äiti säpsähti ja vastasi sitten: "Ei, en ole kuullut sitä, mutta tiedän varmasti, että sen karjaisu on yhtä kova kuin leijonalla. Hyvän tähden Hasan, älä vaan mene häiritsemään Hirviötä."

Hasan mietti itsekseen: "Näyttää siltä, että kyläläiset pelkäävät Hirviötä, vaikka kukaan ei ole koskaan nähnyt tai kuullut sitä. Ehkä koko hirviötä ei ole olemassakaan. Tai ehkä Hirviö on olemassa, mutta se ei ole ollenkaan niin pelottava kuin kyläläiset luulevat. Minun täytyy ottaa asiasta selvää. Olen kyllästynyt kuiskuttelemaan ja olemaan varuillani. Haluan hyppiä ja nauraa silloin, kun minusta siltä tuntuu. Huomenna aikaisin lähdän Vuorelle, eikä kukaan voi estää minua." Kun kyläläiset saivat vihiä Hasanin aikeista, osa heistä ihaili hänen rohkeuttaan. Toiset puolestaan sanoivat: "Mikä typerä kovapäinen kakara! Sano minun sanoneen, että Hirviö vielä syö hänet ja suuttuu sitten meille muillekin kyläläisille."

Aikaisin seuraavana aamuna Hasan lähti kuitenkin matkaan. Ihmiset katselivat hänen menoaan verhojen raoista. Hasania pelotti vähän, mutta koska hän ei halunnut näyttää sitä, hän alkoi laulaa niin kovaa kuin jaksoi: "Hirviötä ken pelkäisi, pelkäisi pelkäisi..." Hän kiipesi ja kiipesi, kunnes vihdoinkin saapui Vuoren laelle. Hän katseli ympärilleen, eikä nähnyt mitään pelottavaa. Hän huokaisi helpotuksesta ja huusi niin kovaa kuin keuhkoista lähti: "Minä en pelkää isoa, karvaista hirviötä! Minä olen Hasan peloton! Katso, kun hypin ja huudan ja nauran! Enkä pelkää ollenkaan!"

Äkkiä Hasan kuuli äänen takaansa. Hän kuuli jonkun todella painavan olion askeleita. Äkkiä hän kääntyi ja huomasi olevansa kasvotusten Hirviön kanssa. Hirviö näytti juuri siltä, miten kyläläiset olivat sen kuvailleetkin: se oli karvainen ja sillä oli pitkät terävät kynnet ja yksi silmä keskellä otsaa. Hasan jäykistyi pelosta. Nyt hän toivoi, että olisi kuunnellut kyläläisiä eikä olisi koskaan lähtenyt Vuorelle. Hirviö puolestaan tuli lähemmäs Hasania, vielä lähem-

mäs... Sitten se kiersi hänet varovasti ja lähtikin yhtäkkiä juoksemaan karkuun inisten ja parkuen. Hasan huokaisi helpotuksesta. Hän ei voinut uskoa, että Hirviö, jota kyläläiset niin pelkäsivät, oli samanlainen nuori poika kuin hän itsekin. Hasan seurasi Hirviötä luolalle ja huusi: "Hirviö! Missä sinä olet?" Hirviö vastasi värisävällä äänellä: "Mene pois, en ole tehnyt sinulle mitään pahaa." Hasan yllättyi ja sanoi: "Mutta sinähän se Hirviö olet, ja ihmiset pelkäävät sinua." Hirviö raapi hämmentyneenä päätään: "Pelkäävät minua? Kuinka omituista! Ihmiset pelkäävät minua, ja minä pelkään ihmisiä."

Hasan nauroi pitkään ja hartaasti ja kysyi sitten: "Miksi sinä pelkää ihmisiä, kun olet kerran Hirviö?" Hirviö tärisi ja vastasi sitten: "Ihmiset näyttävät minusta niin pelottavilta. Heillä on yhden sijasta kaksi silmää, heillä ei ole paksua karvaa, ja heillä on niin kimeä ääni. Pelottavinta heissä on se, että he syövät hirviöitä." Hasan nauroi ja sanoi sitten: "Tuohan on hullua, emme me syö hirviöitä, vaan hirviöt syövät ihmisiä!" Hirviö oli kummissaan: "Yäk! Emme me syö ihmisiä, vaan kasveja ja hyönteisiä." Tämän kuulleessaan Hasan ajatteli, että kyläläiset olisivat varmasti helpottuneita tästä uutisesta.

Hirviö katsoi Hasania pitkään, päästi kunnon röhönaurun ja sanoi: "Vaikka näytät oudolta ja pelottavalta, niin olet kyllä aika kiva." Sitten he molemmat nauroivat. Siitä päivästä lähtien Hirviöstä tuli kyläläisten paras ystävä. Hän suojeli heitä vaaroilta, auttoi päivittäisissä askareissa ja leikki lasten kanssa.

MINÄ SEISON TÄMÄN TAKANA

HARJOITUKSEN TAVOITE

Harjoituksen tarkoituksena on saada lapset miettimään, mihin asioihin he uskovat. Harjoituksen aikana kerholaiset havaitsevat, miten heidän mielipiteensä eroavat toisten kerholaisten mielipiteistä.

TARVIKKEET

Tee kaksi kylttiä, joista toisessa lukee "samaa mieltä" ja toisessa "eri mieltä".

HARJOITUKSEN KULKU

Asetetaan "eri mieltä" ja "samaa mieltä" -kyltit tilan eri puolille. Kerholaiset asettuvat riviin keskelle tilaa. Ohjaaja lukee väittämiä ja kerholaiset reagoivat niihin liikkumalla kohti sitä kylttiä, joka vastaa heidän mielipidettään. Jokaisen väittämän jälkeen palataan takaisin lähtöpaikalle. Harjoituksen aikana kukaan muu kuin väitteiden esittäjä ei saa puhua.

Esimerkkejä väittämistä:

- Vain fiksuimpien oppilaiden pitäisi saada käydä koulua.
- Ihmisen tappaminen on väärin, oli syy mikä tahansa.
- Kaikilla on oikeus elää rauhassa.
- On turha viedä roskat aina roskiksiin, jos toiset heittävät niitä kadulle.

HARJOITUKSEN PURKU

Kun kaikki väittämät on esitetty, kerholaiset kokoontuvat piiriin. Keskustelkaa yhdessä ongelmista, joita kerholaiset joutuivat miettimään. Miltä heistä tuntui? Jos kerholaisilla oli vaikeuksia päättää mihin astua, mistä se johtui? Keskustelussa voidaan huomata, että maailma ei ole yksinkertainen ja että aina ei ole helppo päättää, mitä mieltä väitteistä on tai minkä mielipiteen takana seisoo. Keskustelkaa myös siitä, miltä tuntui, kun toiset kerholaisista seisovat toisella puolella. Tuntuiko kenties, että itse on väärässä tai että toinen on?

Harjoitus on hyvä päättää yhteenvedolla siitä, kuinka paljon ihmisten mielipiteet eroavat toisistaan ja kuinka kaikkia mielipiteitä tulee kunnioittaa, vaikka ne eivät olisikaan samoja kuin omat mielipiteemme. Mielipiteistä voi silti keskustella, ja joskus ne voivat myös muuttua, kun opimme lisää.

3.2 Ystävyys ja yhdessä toiminen

Tavoitteena on että lapsi oppii toimimaan ryhmän jäsenenä, ilmaisemaan ja käsittelemään tunteitaan sekä toimimaan yhteisöissä. Jotta kerholaiset oppivat ilmaisemaan ja käsittelemään tunteitaan, on kerhon ohjaajan pyrittävä luomaan avoin ja turvallinen ilmapiiri, jossa se on mahdollista. Harjoitukset, joita olemme koonneet tähän, ovat vain esimerkkejä aiheen käsittelystä, mutta haluamme korostaa, ettei tähän tavoitteeseen päästä yhden tai kahdenkaan kerhokerran aikana, vaan tavoite on taustalla kaikessa kerhon toiminnassa.

Tarinoita, joita voi käyttää tukena tai alustuksena kerhokerroilla, joilla käsitellään tunteita:

Kaveri jätti

”Ensimmäisellä luokalla minun paras kaverini oli Ville. Mutta kun tulin kesäloman jälkeen toiselle luokalle, Ville ei puhunut minulle enää mitään, ei halunnut leikkiä minun kanssani eikä vaihtaa Digimon-kortteja. Kun yritin mennä juttelemaan, hän käänsi selkänsä ja meni muiden mukaan. En halunnut enää mennä koulun jälkeen puistoonkaan, koska minulla ei ollut siellä ketään kaveria. Mutta kyllä minä silti välillä menin sinne. Joskus leikin puistossa Villenkin kanssa, mutta se suretti, että ei ollut enää parasta kaveria.”

Isä muutti

”Elämäni surullisin päivä on se, kun isä muutti meiltä. Minä aloitin samaan aikaan koulun. Isän kanssa käytiin ostamassa minulle reppu sekä penaaali ja äiti puhui vain koko ajan puhe-
limeen. Ensimmäisenä koulupäivänä äiti tuli minua vastaan ja puhui silloinkin koko kotimat-
kan kännykkään. Kysyi vain välillä minulta, että oliko koulussa kivaa, ja silitti päätä. Minä en
vastannut mitään. Mietin, että pitipä alkaa huonosti koko kouluhomma.”

Uudet kengät

”Yhtenä lauantaina äiti sanoi isälle ja minulle, että menkääpä käymään kauppareissulla myös
kenkäkaupassa. Minä tarvitsin uudet koulukengät. Meillä oli isän kanssa kaupassa mukavaa,
ja minä sain itse valita parhaat kengät. Kun tulimme kotiin, ja äiti näki ne, hän ei ensin sa-
nonut mitään, katsoi vain. Sitten äiti puhisi itsekseen ja sanoi, että eihän tuollaisilla kengillä
voi kouluun mennä. Kouluun tarvittiin kunnon kävelykengät eikä mitään violetteja sandaale-
ja. Äidin mielestä kengät piti mennä heti vaihtamaan. Minua itketti, kun ne olivat niin hienot
kengät ja kun äiti ja isä ovat aina eri mieltä. Mutta isä sanoi, että nyt ostettiin tämmöiset
kengät, ja sillä siisti.”

Jouduin peikoksi

”Minua harmittaa vieläkin ne päiväkodin juhlat, kun minä jouduin olemaan peikko. Siinä näy-
telmässä oli mollamaijoja ja peikkoja. Mollamaijoille laitettiin hienot vaatteet ja poskipunaa.
Peikoilla oli risat vaatteet ja mustaa väriä naamassa. Kaikki tytöt tahtoivat olla mollamaijoja,
mutta koska poikia oli niin vähän, opet sanoivat, että tyttöjäkin tarvitaan peikoiksi. Minä jou-
duin peikoksi varmaan sen takia, kun minulla on lyhyt tukka. Yksi kaveri sanoi myös, että
minulla on ihan liian isot polvet muuhun jalkaan verrattuna.”

Rantapalloparka

”Olimme serkkujeni kanssa mökillä uimassa ja minulla oli uusi rantapallo mukana. Heitte-
limme sitä ja pulikoimme sen kanssa. Välillä kävimme syömässä mättäistä mustikoita. Sitten
yhtäkkiä huomasin, että rantapalloni oli yksin vedessä. Huusin mummille, että rantapallo on
karannut. Kun mummi tuli rantaan, pallo oli jo kaukana. Yksi serkuistani ehdotti, että men-
nään veneellä rantapallon perään. Mutta mummi sanoi, että järvellä oli ihan liian tuulista.
Aallot kuljettivat palloa yhä kauemmaksi, ja minä vain itkin ja itkin, enkä pystynyt lopetta-
maan ollenkaan. Mummi sanoi, että nyt mennään saunaan lämmittelemään. Mutta minä vain
mietin, että mihinkähän se rantapallorukka on joutunut.”

KIRKONROTTA (ULKOLEIKKI)

HARJOITUKSEN TAVOITE

Kannustaa lapsia liikkumaan ja vahvistaa heidän sosiaalisia taitojaan.

TARVIKKEET

-

HARJOITUKSEN KULKU

Alussa sovitaan pelialueesta, joka on mielellään laaja alue, jossa on suojaisia paikkoja Esim. Metsä, puisto, kotipiha. Alueen keskeltä valitaan vankilapaikka (kivi, puu tms.). Vankilaan täytyy voida koskettaa. Yksi pelaajista toimii kiinniottajana ja hänen päämääränsä on saada kaikki muut pelaajat eli rotat vankilaan.

Pelin alussa kiinniottaja koskettaa vankilaa silmät suljettuina ja laskee hitaasti ennalta sovit-
tuun lukuun. Muut leikkijät etsivät tämän aikana itselleen hyvän piilopaikan. Laskettuaan
esim. sataan, kiinniottajan täytyy huutaa tulevansa ja hän lähtee etsimään piiloutuneita rot-
tia. Piilossa olevat saavat halutessaan vaihtaa piilopaikkaa. Kun kiinniottaja näkee etsittävä,
lähtee hän juoksemaan kohti vankilan luokse pyrkien ehtimään sinne ensimmäisenä. Hänen
tulee koskettaa vankilaa ja huutaa "Matti/Pirjo/Heidi/Pekka -rotta nähty!". Jos etsijä ehtii
huutamaan rotan nimen, ennen kuin tämä ehtii koskettamaan vankilaa ja huutamaan
"Omat!", joutuu rotta vankilaan. Rotan on pysyttävä siellä niin kauan, kunnes hänet pelaste-
taan tai leikki loppuu. Pelastaminen tapahtuu siten, että joku vielä vapaana oleva rotta pää-
see koskettamaan vankilaa ja huutamaan: "Omat ja kaikki pelastettu!"

SARDIINIPURKKI (ULKOLEIKKI)

HARJOITUKSEN TAVOITE

Kannustaa lapsia ulkoilemaan ja vahvistaa heidän sosiaalisia taitojaan.

TARVIKKEET

-

HARJOITUKSEN KULKU

Yksi leikkijöistä menee piiloon muiden pitäessä silmiään kiinni. Etsijät laskevat yhdessä sovit-
tuun lukuun asti ja lähtevät sitten etsimään piilossa olijaa. Leikkijä, joka onnistuu tämän löy-
tämään, menee samaan piiloon. Näin piilossa olijoiden määrä kasvaa. Viimeisestä löytäjästä
tulee uudessa leikissä uusi piiloon menijä. Leikki onnistuu parhaiten joko hämärässä tilassa
tai ulkona.

TERVAPATA (ULKOLEIKKI)

HARJOITUKSEN TAVOITE

Kannustaa lapsia ulkoilemaan ja vahvistaa heidän sosiaalisia taitojaan.

TARVIKKEET

Leikkiä voidaan leikkiä hiekalla tai lumessa, johon voidaan piirtää tervapata. Lisäksi tarvitaan isohko keppi.

HARJOITUKSEN KULKU

Leikkijät asettuvat ringiin siten, että yksi heistä jää ulkopuolelle kiertämään. Jokainen ringissä olija piirtää ympärilleen hiekkaan tai lumeen ympyrän. Ulkopuolelle jäänyt ottaa kepin käteensä ja lähtee kiertämään ringiä muiden selän puolelta. Hän tiputtaa jossain kohtaa kepin jonkin leikkijän taakse ja lähtee juoksemaan kävelemäänsä suuntaan. Samanaikaisesti se, kenen taakse keppi on tiputettu, lähtee juoksemaan kiertäjän kanssa eri suuntaan. Tarkoituksena on ehtiä tyhjälle paikalle. Se, kumpi ehtii ensin tyhjään ympyrään, jää seisomaan ringiin ja toisesta tulee uusi kiertäjä.

JAFFAPALLO

HARJOITUKSEN TAVOITE

Kannustaa lapsia liikkumaan ja vahvistaa heidän sosiaalisia taitojaan.

TARVIKKEET

Pehmeä pallo ja rajattu leikkialue

HARJOITUKSEN KULKU

Leikkijät asettuvat leikkialueelle vapaasti ja yksi leikkijöistä ottaa pallon. Leikkijä, jolla on pallo, yrittää polttaa muita osumalla pallolla heihin. Palloa ei saa heittää kenenkään päähän! Palloa saa heittää kuka tahansa. Jos pallo osuu leikkijään, eikä hän saa siitä koppia, hän palaa. Palanut leikkijä siirtyy leikkialueen ulkopuolelle. Jos leikkijä kuitenkin saa pallosta kopin, pallon heittänyt palaa. Palaneen pitää aina muistaa, kuka hänet poltti. Kun leikkijän polttanut henkilö poltetaan, pääsevät kaikki hänen polttamansa leikkijät takaisin leikkiin.

On siis kaksi tapaa palaa:

1. Joku heittää sinua pallolla ja osuu mihin tahansa muualle paitsi päähän.
2. Joku ottaa heittämästäsi pallosta kopin.

Leikki päättyy, kun jäljellä on enää yksi leikkijä. Ohjaaja voi myös lopettaa leikin koska tahansa.

TULLAAN TUTUIKSI JA HYVÄ ME!

Tähän on koottu joitakin esimerkkejä tutustumisharjoituksista sekä yhteistyötä vaativista harjoituksista entuudestaan tutulle ryhmälle. Leikkien tavoitteena on vahvistaa ryhmän yhteishenkeä.

Kaveribingo

Tämä leikki soveltuu ryhmälle, jonka kaikki jäsenet osaavat lukea ja kirjoittaa nimensä. Jakakaa jokaiselle leikkijälle kaveribingo-ruudukko (esim. 3x3 ruudukko, jokaisessa ruudussa jokin väittäm), kirjoitusalue ja kynä. Tavoitteena on saada jokaiseen ruudukon ruutuun sellaisen ryhmäläisen nimikirjoitus, jonka kohdalla väittämä pitää paikkansa. Leikkijät kiertävät vapaasti huoneessa. Yksi kysyy toiselta esimerkiksi: "Pidätkö hämähäkeistä?" Jos kyseinen henkilö pitää hämähäkeistä, hän kirjoittaa nimensä kysyjän kyseiseen ruutuun. Jos taas henkilö vastaa kielteisesti, häneltä saa kysyä vielä toista asiaa. Samalta henkilöltä saa kysyä peräkkäin vain kaksi kysymystä, jonka jälkeen on siirryttävä seuraavan henkilön luo. Voittaja on se, joka ensimmäisenä saa täyden rivin joko pystysuoraan, vaakasuoraan tai vinoittain tai koko ruudukon nimiä täyteen.

Vihjeleikki

Pyytäkää jokaista ryhmäläistä kirjoittamaan paperille nimensä sekä joitakin itselleen luonteenomaisia piirteitä. Kerätkää paperit ja käykää ne ryhmän kanssa yksitellen läpi. Henkilön itsensä antamien vihjeiden perusteella ryhmäläisten tulisi yrittää arvata, kenestä on kyse.

3 kättä ja 5 jalkaa

Jakakaa osanottajat noin neljän hengen joukkueisiin. Antakaa niille kierroksittain vaihtuvat ohjeet, montako kättä, jalkaa, päätä, peffaa jne. joukkueen jäsenillä saa kerrallaan olla maassa. Jos ohjeena on esimerkiksi "5 jalkaa ja 5 kättä", joukkueen jäsenten maata koskettavien raajojen lukumäärä on yhteensä 5+5. Huonekaluista, seinästä yms. ei saa ottaa tukea. Se ryhmä, joka ensimmäisenä onnistuu asettumaan ohjeiden mukaiseen muodostelmaan, huutaa: "ALIEN!" ja hankkii itselleen pisteen. Leikki jatkuu uudella ohjeella, esimerkiksi 3 jalkaa, 8 kättä ja pää. Eniten pisteitä kerännyt joukkue voittaa.

Tuolipiiri

Seiskää tiiviissä piirissä. Kääntäkää kylki kohti piirin keskustaa kasvot samaan suuntaan. Tiivistäkää vielä piiriä liikkumalla piirin keskustaa kohti. Yhteisestä merkistä kukin ryhmäläinen notkistaa polviaan ja taivuttaa vartaloaan istuvaan asentoon niin, että edessä seisovan takapuoli on jälkimmäisen sylissä. Tällaisen muodostelman synnyttäminen vaatii harjoittelua ja sujuvaa yhteistyötä. Kun olette saavuttaneet tasapainon tuolipiirissä, voitte hitaasti kokeilla kävelemistä.

Kalanruotonauru

Ensimmäinen ryhmäläinen asettuu lattialle selinmakuulle. Toinen asettuu makuulle siten, että hänen päänsä on ensimmäisen vatsan päällä. Kolmannen ryhmäläisen pää on toisen vatsalla jne., jolloin muodostuu kalanruodon muotoinen jono. Kun jono on valmis, ensimmäinen sanoo: "Hih!" Toinen sanoo: "Hihhih!" Kolmas taas sanoo: "Hihhihhih!" ja niin edelleen. Muut yrittävät pysyä aivan hiljaa vatsojen pomppimisesta huolimatta.

TYYNYRALLI

HARJOITUKSEN TAVOITE

Harjoituksen tavoitteena on ryhmäyttää kerholaisia ja nostaa yhteishenkeä.

TARVIKKEET

Kaksi hieman erinäköistä tyynyä / pehmolelua / palloa / rullalle käärittyä villasukkaa

HARJOITUKSEN KULKU

Istutaan ringissä, jossa tulee olla parillinen määrä ihmisiä. Otetaan jako kahteen. Pehmoleluja kierrätetään ringissä ojentamalla ne aina joka toiselle. Rinkiin muodostuu kaksi joukkuetta siten, että joka toinen kuuluu samaan joukkueeseen. Pehmolelut lähetetään kiertämään samaan suuntaan ringin vastakkaisilta puolilta. Muista katsoa tarkkaan, keiltä lelut lähtevät, jotta ne varmasti kiertävät eri ihmisillä. Joku toimii lähettäjänä, ja sitten käskystä aletaan ojennella pehmoleluja ympäri rinkiä aina seuraavalle oman joukkueen jäsenelle. Se kumpi saa ensin toisen kiinni (tai siis menee ohi) on voittaja. Leikki jatkuu siihen asti, kunnes jompikumpi ohittaa toisen. Olennaista on, että ennen kuin leikki käynnistyy, keksitään pehmoleluille (tai mitä ne kilpaa juoksevat esineet sitten ovatkaan) hauskat nimet. Näin joukkueet pääsevät kannustamaan omiaan.

SOLMU

HARJOITUKSEN TAVOITE

Kehittää ryhmäläisten yhteistyötaitoja ja ryhmähenkeä.

TARVIKKEET

Pitkä vahva naru, esim. pyykkinarua

HARJOITUKSEN KULKU

Naruun tehdään kaksi solmua yhtä kauas narun keskikohdasta kuitenkin niin, että solmujen väliin jää noin metri tyhjää. Kerholaiset asettuvat narun päihin niin, että jokainen pitää narusta kiinni yhdellä kädellä ja molemmissa päissä narua on yhtä paljon ihmisiä. Solmujen

välissä ei saa olla käsiä. Nyt kerholaisten tehtävänä on saada solmujen väliin vielä yksi solmu irrottamatta käsiä lainkaan narusta.

Vinkki! Harjoitusta voi jatkaa pyytämällä kerholaisia purkamaan solmu tai sopimalla, ettei harjoituksen aikana saa puhua.

SANOMALEHTITANSSI

HARJOITUKSEN TAVOITE

Kehittää ryhmäläisten yhteistyötaitoja ja ryhmähenkeä.

TARVIKKEET

Sanomalehtiä

HARJOITUKSEN KULKU

Anna kerholaisille muutama aukeama sanomalehdestä ja käske heitä asettumaan lehtien päälle. Kun kaikki ovat lehtien päällä, ala vähitellen ottaa sanomalehtiä pois niin, että lapset joutuvat olemaan aina vain tiiviimmässä ja tiiviimmässä ja käyttämään mielikuvitustaan.

Vinkki! Harjoitusta voi vaikeuttaa sopimalla, ettei harjoituksen aikana saa puhua tai jakamalla lapset kahteen ryhmään ja järjestämällä pienen kilpailun.

LIIKKEEN ALOITTAJA

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi kokee, miltä tuntuu olla erilaisissa rooleissa ryhmässä (johtaja, ulkopuolinen, seuraaja)

TARVIKKEET

-

HARJOITUKSEN KULKU

Yksi kerholaisista valitaan arvaajaksi ja hän poistuu tilasta. Muut osallistujat istuvat tai seisovat piirissä. He päättävät kuka aloittaa liikkeen. Arvaaja tulee piirin keskelle ja aloittaja aloittaa haluamansa liikkeen ja muut matkivat häntä. Aloittaja yrittää välillä vaihtaa liikettä arvaajan huomaamatta ja muut piirissä olijat matkivat aloittaja uutta liikettä. Liikkeet vaihtuvat niin kauan kunnes arvaaja huomaa, kenestä liikkeen muutos lähtee liikkeelle. Kun liikkeen aloittaja on jäänyt kiinni, vaihdetaan aloittajaa ja arvaajaa.

HARJOITUKSEN PURKU

Keskustellaan siitä, kenellä oli eniten valtaa leikin aikana. Miltä tuntui olla aloittaja tai arvaja?

Y-S-T-Ä-V-Ä

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi pohtii hyvän ystävän ominaisuuksia ja ystäväyyden merkitystä

TARVIKKEET

Kyniä ja paperia

HARJOITUKSEN KULKU

Kerholaiset jaetaan noin neljän hengen ryhmiin. Ensin ryhmässä käydään keskustelu siitä, mitä ystävyys tarkoittaa ja millainen on hyvä ystävä. Keskustelun jälkeen ryhmän tehtävänä on laatia runo siten, että ensimmäinen runon rivi alkaa y-kirjaimella, toinen s-kirjaimella jne. Runon tulee kuvata ystävyyttä ja ystävän ominaisuuksia. Valmiit runot luetaan ääneen ja ne voidaan laittaa esimerkiksi kerhotilan seinälle.

ANTEEKSI

HARJOITUKSEN TAVOITE

Opettaa anteeksipyytämistä, saada pohtimaan anteeksipyytämisen vaikeutta

TARVIKKEET

-

HARJOITUKSEN KULKU

Jaa kerholaiset 3–4 hengen ryhmiin. Anna jokaiselle ryhmälle käsiteltäväksi jokin seuraavista tilanteista. Tarvittaessa muunna tarinoita niin, ettei niissä esiinny kenenkään kerholaisen nimeä. Ryhmät miettivät saamaansa tilannetta ja keksivät siihen loppuratkaisun. Lopuksi ryhmät esittävät tilanteet toisilleen pienoisnäytelminä.

- Luokka on päättänyt kerätä rahaa leirikoulumatkaa varten järjestämällä diskoil-lan. Marko on luvannut kysyä isoveljeään ja tämän kavereita diskon järjestys-miehiksi. Kotona hän ei viitsikään ottaa asiaa veljen kanssa puheeksi. Koulussa opettaja kysyy, kuinka asian hoito edistyy.

- Timo ja Tuomo ovat parhaat kaverukset. Timo on jo pitkään halunnut rullaluistimia ja säästänyt rahaa niitä varten. Sitten Tuomo saa vaariltaan joululahjaksi hienot rullaluistimet. Timo on kateellinen Tuomolle ja haukkuu tätä nörtiksi: kaikki rullaluistelijathan ovat nörttejä. Tuomo pahoittaa mielensä.
- On talvi, ja Hannan luokka leikkii välitunnilla vuorenavallitusta. Vastapuoli on voitolla, ja vastustajiin lukeutuva Tuija lällättelee lumikasan huipulla. Hannaa ärsyttää. Hanna muistaa, miten Tuija kavereineen on joskus jopa kiusannut häntä. Hanna ottaa vauhtia, porhaltaa lumikasan huipulle ja tönäisee Tuijan alas. Tönäisy on tarkoitettua lujempi, ja se lennättää Tuijan pää edellä maahan. Tuija satuttaa päänsä. Mitä Hanna mahtaa ajatella?
- Tuuli viettää synttäriluhia kotonaan, ja lähes koko luokka on paikalla. Sisällä tulee välillä niin kuuma, että on lähdettävä ulos tuulettumaan. Kimmo, Janne ja Noora alkavat kilpaa heitellä lumipalloja. Yksi lumipallo läjähtää suoraan naapurin mummon ikkunaan. Tuuli kuvittelee mielessään, miten kovasti mummo mahdtoi äkillistä ääntä säikähtää ja vaatii, että Kimmo menisi heti pyytämään mumolta anteeksi.
- Liisa viettää aikaa kavereidensa kanssa. Hän on luvannut äidilleen tulevansa kotiin viimeistään yhdeksältä. Aika kuitenkin vierähtää kuin siivillä, ja yhtäkkiä kello on jo puoli yhdeksän. "Vähän aikaa vielä", ajattelee Liisa ja venyttää kotiinlähtöä. Kun hän sitten puoli kymmeneltä saapuu kotiin, äiti on vihaisena eteisessä vastassa.
- Piia katselee TV:stä piirrettyjä. Mainostauolla tulee jogurttainoksia, ja Piian alkaa tehdä mieli mansikkajogurttia. Sitä olisi jääkaapissa. Kun ohjelma samassa jatkuu, Piia ei malta poistua TV:n äärestä keittiöön. Piia lupaa pikkusiskolleen karkin, jos tämä hakee hänelle jogurttia. Sisko tuo pyydetyn purkin ja pyytää palkkiota. Piia väittää, ettei ole luvannut mitään palkkiota.

Keskustelkaa lopuksi vielä yhdessä anteeksipyytämisen ja -antamisen vaikeudesta. Keskustelun virittäjänä voitte käyttää seuraavaa tarinaa:

Olipa kerran poika, joka oli luonteeltaan hyvin kärsimätön ja riitaisa. Alituisen poika oli haastamassa riitaa muiden kanssa. Eräänä päivänä hänen isänsä antoi hänelle pussillisen nauloja ja käski hänen naulata niistä yhden puutarhan aitaan jokaisen riidan jälkeen. Ensimmäisenä päivänä poika naulasi aitaan peräti 37 naulaa.

Seuraavien viikkojen aikana poika oppi kontrolloimaan itseään ja aitaan hakattavien naulojen määrä väheni päivä päivältä. Poika huomasi, että oli paljon helpompi hillitä riidanhaluaan kuin naputtaa nauvoja aitaan.

Viimein tuli päivä, jolloin poika ei naulannut aitaan yhtään naulaa. Hän meni kertomaan isälleen ilouutisen. Isä kehotti poikaansa kiskomaan aidasta yhden naulan jokaista sellaista päivää kohden, jolloin hän ei ollut riidellyt kenenkään kanssa. Päivät kuluivat, ja viimein poika saattoi mennä kertomaan isälleen, ettei aidassa ollut enää yhtään naulaa.

Isä seurasi poikaansa aidan luo ja sanoi hänelle: "Poikani, olet käyttäytynyt oikein hyvin, mutta katso nyt tuota aita ja siinä olevia koloja. Aita ei ole enää samanlainen kuin ennen. Kun riitelet jonkun kanssa ja sanot hänelle pahasti, jätät häneen tällaisen jäljen. Sanallinen loukkaus satuttaa siinä missä fyysinenkin. Vaikka pyytäisit loukkaamaltasi henkilöltä anteeksi lukuisia kertoja ja hän sinulle anteeksi antaisikin, viiltämäsi haava voi umpeutua, mutta sen arpi on ja pysyy."

UNELMIA JA USKALLUSTA

HARJOITUKSEN TAVOITE

Rohkaista puhumaan omista unelmistaan, auttaa tunnistamaan omia kykyjään ja luottamaan itseensä sekä taitoihinsa

TARVIKKEET

Isoja (vähintään A3-kokoisia) paperi- tai kartonkiarkkeja, saksia, liimaa, kyniä, vanhoja aikakauslehtiä, värillisiä kartonkeja

HARJOITUKSEN KULKU

Tehtävässä on kolme osaa:

1) Kuvakollaasi

Kehottakaa ryhmäläisiä miettimään omia tulevaisuuden unelmiaan (esim. koti, perhe, ammatti, harrastukset). Syntyneiden mielikuvien pohjalta he leikkaavat lehdistä kuvia ja sanoja. Leikkeet liimataan suurelle paperille tai kartongille. Mikäli lehdistä ei löydy sopivaa materiaalia, voi unelmansa myös piirtää. Kun kuvakollaasit ovat valmiita, jokainen esittelee tuotoksensa ja kertoo kuvien avulla muille unelmistaan. Lopuksi kuvakollaasit voidaan kiinnittää seinälle.

2) Kukan terälehdet

Kukin ryhmäläinen piirtää kartongille kukan terälehden ja leikkaa sen irti. Sitten jokainen miettii yhden asian, jossa on mielestään hyvä (ei tarkoita sitä, että pitäisi olla parempi kuin muut) ja kirjoittaa sen terälehdelle. Kukin vuorollaan ryhmäläiset kertovat, missä asiassa he ovat hyviä ja kiinnostavat terälehdet kukan keskustaan. Jos joku ryhmäläinen ei osaa nimetä itsestään yhtään myönteistä ominaisuutta, voivat muut auttaa häntä löytämään terälehdelle kirjoitettavan asian.

3) Henkevät Hartiat

Ryhmäläiset asettuvat ringiin. Vuorollaan kukin heistä siirtyy keskelle istumaan. Toiset käyvät lempeästi koskettamassa keskellä istuvan olkapäätä ja kertovat hänestä jonkin myönteisen asian. ”Hei Elina, sinä olet / sinulla on / sinä osaat hyvin ...”. Jokainen keksii jotakin uutta sanottavaa. Haluttaessa koskettamisen voi jättää pois.

RIITELYSTÄ

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapset saavat välineitä käsitellä negatiivisia tunteita sekä oppivat ratkaisemaan riitoja.

TARVIKKEET

Tarralappuja ja kyniä

HARJOITUKSEN KULKU

Miltä teistä tuntuu, jos teillä kotona riidellään? Tuleeko teille koulussa tai päiväkodissa joskus riitaa? Miltä se tuntuu? Kirjoittakaa mielteitänne nimettöminä tarralapuille, joita voitte liimata seinälle ja käydä yhdessä keskustellen läpi.

Miettikää myös sitä, onko riita aina paha asia? Mitä hyviä seurauksia jostakin asiasta riitelystä voi olla? Usein, jos joku asia painaa mieltä, on se hyvä ottaa puheeksi, vaikka siitä saattaisikin syntyä riitaa. Asioista puhuminen usein selventää tilannetta ja auttaa molempia osapuolia käsittelemään omia tunteitaan ja ymmärtämään toista paremmin. Riitaa ei kuitenkaan kannata jättää selvittämättä ja sopimatta. Miten riitoja voi sopia? Millä lailla teidän mielestänne olisi hyvä sopia riita?

MILTÄ TUNTUIS?

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi harjoittelee erilaisten tunteiden tunnistamista ja saa rohkeutta ilmaista omia tunteitaan.

TARVIKKEET

Kuvia erilaisista ihmisistä ympäri maailmaa. Kuvia voi kerätä lehdistä, julisteista tai Punaisen Ristin kuvapankista.

HARJOITUKSEN KULKU

Kuvat asetetaan seinille tai lattialle niin, että kerholaiset voivat kiertää katselemassa niitä. Sen jälkeen asetetaan istumaan niin, että kaikki näkevät hyvin. Katsotaan yhtä kuvaa kerrallaan ja kerholaiset miettivät, miltä kuvan henkilöstä tuntuu. Jos lapset ovat sitä mieltä, että henkilöstä tuntuu hyvältä he nostavat peukalon ylös, jos taas sitä mieltä, että pahalta he kääntävät peukalon alas (=peukkubarometri).

Kun kaikki kuvat on käyty läpi, lapset kertovat, mitä he ajattelivat kuvia katsoessaan.

- Mikä kuva kiinnitti eniten huomiota ja miksi?

Lapset kertovat valitsemastaan kuvasta tai keskustelevat parin kanssa:

- Mitä on tapahtunut?
- Miksi kuvan henkilöillä on tietynlainen ilme?
- Mitä kuvan henkilöt ajattelevat ja tuntevat?
- Mitä heille mahtaa kuulua nyt?

TUNTEET PELISSÄ

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapset saavat välineitä käsitellä negatiivisia tunteita sekä oppivat ratkaisemaan riitoja.

HARJOITUKSEN KULKU

Pohtikaa ensin yhdessä miten voisitte toimia, jos kaverin kanssa tulee riitaa. Tämän jälkeen lapset jakautuvat pieniin ryhmiin, ja ohjaaja antaa jokaiselle ryhmälle valmiin riitatilanteen asetelman ja roolit. Lapset eläytyvät tilanteeseen ja valmistavat siitä pienen näytelmän, joka päättyy siihen, että riita ratkaistaan jollakin tavalla. Huom! Tilanteiksi kannattaa valita sellaisia, joiden käsittelystä on hyötyä ryhmän ryhmädynamiikan kehittymisen kannalta. Esimerkitilanteita:

Milla, Anna ja Nea tekevät ryhmätyönä julistetta sammakoista. Milla haluaa kirjoittaa julisteen tekstit yksin, koska hänellä on omasta mielestään kaunein käsiala. Nean mielestä hänellä on kauniimpi käsiala kuin Millalla, eikä hän suostu Millan ehdotukseen. Anna on Millan paras kaveri.

Saku, Osku ja Ville aikovat pelata jalkapalloa välitunnilla. Kukaan ei halua olla maalivahti.

Ella ja Arttu aikovat lintsata liikuntatunnilta. Jonne kuulee suunnitelmasta ja aikoo kertoa asiasta opettajalle.

Anni ja Roosa leikkivät välitunnilla itse keksimäänsä leikkiä. Otto haluaisi tulla mukaan. Tytöt eivät halua ottaa Ottoa mukaan leikkiin.

HARJOITUKSEN PURKU

Keskustelkaa yhdessä pienten esitysten jälkeen. Pohtikaa miltä näytelmien eri osapuolista mahtoi tuntua. Mitä jos riita olisi jäänyt sopimatta? Mitä olisi saattanut tapahtua seuraavien päivien aikana? Mitä luulette, että tapahtuu nyt, kun riita saatiin sovittua? Pohdinnanarvoista on myös anteeksi pyytäminen ja anteeksi antaminen.

EPÄREILU POLTTOPALLO

HARJOITUKSEN TAVOITE

Kerholaiset joutuvat pohtimaan kiusaamista, suosimista ja puolueettomuutta käytännön kautta.

TARVIKKEET

Pallo, avoin kenttä ulkona tai liikuntasali, pilli

HARJOITUKSEN KULKU

Piirtäkää maahan iso ympyrä tai rajatkaa liikuntasalista alue, jonne leikkijät yhtä lukuun ottamatta menevät. Ulkopuolelle jäänyt on polttaja, joka palloa heittäen yrittää osua muihin leikkijöihin. Ympyrän sisällä olevat yrittävät väistää palloa. Kun pallo osuu johonkuhun, hän tulee alueen ulkopuolelle ja auttaa sisällä olevien polttamisessa.

Ohjaaja toimii pelissä epäreiluna tuomarina. Hän voi aina halutessaan puhalttaa pillillä pelin seis. Sopikaa ensin säännöt (esim. polttajan täytyy heittää pallo vyötärön alapuolelle, maan kautta osuva pallo ei polta, poltettavien täytyy pysyä ympyrän rajojen sisäpuolella jne.)

Aluksi peli etenee normaalisti. Sitten tuomari keskeyttää pelin ja lisää sääntöjä (esim. ei saa heittää liian lujaa, vain polvien alapuolelle osuva pallo polttaa jne.) Peli jatkuu hetken, kunnes tuomari jälleen keskeyttää sen ja muuttaa sääntöjä (esim. vain maan kautta pompannut pallo polttaa). Pelin edetessä tuomari jatkuvasti sekoittaa sääntöjä. Hän suosii jotakin pelaajaa ja sanoo toistuvasti, ettei tämä pala, koska on niin kiva kaveri. Hän siirtää jo kerran palaneita takaisin ympyrään poltettaviksi ja tekee pelin pelaamisesta täysin mahdotonta. Tuomari siis toimii mahdollisimman epäjohdonmukaisesti

Kun ryhmäläiset huomaavat, mistä on kyse, he nostavat asiasta metelin. Ensimmäiset ”Tää on epistä” -huudot kaikuivat kuuroille korville. Vasta kun pelaajat tosissaan suuttuvat, tuomari lopettaa pelin. Pelin jälkeen hän pyytää ryhmäläisiltä anteeksi epäreilua käytöstään.

HARJOITUKSEN PURKU

Onnistuakseen harjoitus on purettava hyvin! Katso ohjeet materiaalin alusta ”harjoituksen purkaminen”. Ryhmäläisille on annettava tilaisuus kertoa, miltä tuntui, kun tuomari toimi puolueellisesti ja mielivaltaisesti. Kannattaa keskustella myös siitä, miksi puolueettomuus on yksi Punaisen Ristin periaatteista. Epäreilussa pelissä kuumentuneita tunteita voitte viilentää pelaamalla jotakin muuta peliä, jossa sääntöjä todella noudatetaan. Mikään epäreilu ei todennäköisesti vähään aikaan onnistuisikaan.

4 HARJOITUKSIA MUILLA TEEMOILLA

4.1 Vapaaehtoinen pelastuspalvelu

Vapepa on laaja vapaaehtoisten auttajien verkosto, joka toimii kaikkialla Suomessa. Vapaaehtoiset ovat mukana hälytysryhmissä, jotka tarpeen tullen hälytetään auttamistehtäviin. Auttamistilanteissa vapaaehtoiset toimivat aina viranomaisten tukena. Toiminnallaan vapepalaiset lisäävät yhteiskunnan ja oman elinympäristönsä turvallisuutta. Viranomaisen hälyttää vapaaehtoiset tukitehtäviin hätäkeskuksen kautta.

Vapepan toiminta on määrätietoista. Valmiuden ylläpito perustuu koulutukseen ja harjoitteluun. Toiminta on vapaaehtoistoimintaa ja siitä ei makseta palkkaa. Vapepassa ei ole henkilöjäseniä vaan Vapaaehtoiseen pelastuspalveluun kuulutaan jonkin järjestön kautta. Suomen Punainen Risti koordinoi Vapaaehtoista pelastuspalvelua yleisen pelastuspalvelun osalta.

Etsintä on yleisin tehtävä, johon Vapaaehtoisen pelastuspalvelun vapaaehtoiset hälytetään. Etsintä on poliisin johtama pelastustehtävä. Käytännössä etsintä on usein yhteistoimintaa, jossa viranomaiset ja järjestöjen hälytysryhmien vapaaehtoiset toimivat yhdessä kadonneen löytämiseksi. Merialueilla etsintää johtavana viranomaisena toimii rajavartiolaitos. Etsintä on ensisijaisesti ihmisen auttamista. Tehtävää suoritetaan kadonneen henkilön löytämiseksi ja pelastamiseksi. Etsittävän henkilön lisäksi on tärkeää pitää huolta etsittävän sukulaisista ja muista läheisistä, joilla on huoli kateissa olevasta ihmisestä. Ensihuolto läheisille, mutta myös auttajille, on tärkeä osa etsintähälytyksiä.

Seuraavassa esimerkki Vapaaehtoisen pelastuspalvelun toteuttamasta etsinnästä:

Vihje johdatti kadonneen luokse (Lyhennetty Tuija Lundelinin tekstistä)

Toijalalainen 14-vuotias tyttö katosi tammikuussa 2009. Hänet nähtiin koulussa kello 11 ja myöhemmin samana päivänä hänet oli nähty lähialueella. Kun hän ei tullut koulusta kotiin, perhe alkoi huolestua ja kysellä häntä kavereilta. Hänestä tehtiin myös poliisille katoamisilmoitus. Tyttöä etsittiin ystävien, tuttujen vapaaehtoisten paikkakuntalaisten sekä poliisin voimin katoamispäivän iltana sekä koko viikon ajan.

Vapepalta pyydettiin apua viikon päästä katoamispäivästä. Etsimässä oli pääasiassa Toijalan seudun vapaaehtoisryhmä, mutta mukaan pyydettiin myös tamperelaisia koirapartioita. Etsintä oli siinä mielessä erikoinen, että katoamisesta oli kulunut jo viikko, mutta ainahan on olemassa mahdollisuus, että kadonnut piilottelee tuttaviansa luona tai on lähtenyt paikka-

kunnalta. Ensimmäisenä päivänä etsinnöissä, joissa Vapepa oli mukana, oli 41 ihmistä sekä koira, toisena 39 ihmistä ja viisi koiraa.

Vapepan koiravaljakot olivat tässä tapauksessa avainasemassa. He saivat vihjeen ihmisen jäljistä maastossa ja lopulta tyttö löydettiin menehtyneenä metsäiseltä alueelta. Ilman järjestelmällistä etsintää tyttöä ei olisi todennäköisesti löydetty näinkään nopeasti.

Avun kulku:

1. Perhe tai henkilö kohtaa onnettomuuden, esimerkiksi tulipalon.
2. Tieto onnettomuudesta tulee Punaisen Ristin edustajalle.
3. Punaisen Ristin edustaja ottaa yhteyttä uhreihin.
4. Tarvekartoituksella selvitetään, miten muut tahot auttavat.
5. Uhrin saavat apua, joka voi olla esimerkiksi henkistä tukea, talkootyötä tai taloudellista apua.
6. Taloudellista tukea annetaan välttämättömiin tarpeisiin, kuten ruokailuun ja majoitukseen.
7. Ensihuollon jälkeen avuntarvitsijat ohjataan viranomaisten palveluiden piiriin.

VAPEPAN SYNTY

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi ymmärtää etsintöjen merkityksen sekä tietää, miten Vapepa on syntynyt.

TARVIKKEET

-

HARJOITUKSEN KULKU

Kerro kerholaisille Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepan) syntyvaiheista. Kyseessä ei ole satu vaan surullinen ja varoittava esimerkki tosielämästä.

Tämä tapahtui Muoniossa, Lapissa, yli kolme vuosikymmentä sitten (vuonna 1963). Viisivuotias pikkutyttö asui perheensä kanssa omakotitalossa Kerässiepin kylässä. Eräänä keväisenä aamuna, kun tyttö tapansa mukaan leikki kotitalonsa takapihalla, hän näki suuressa kuusessa oravan. Orava keräsi käpyjä ja vei ne kätköpaikkaansa läheiseen metsään. Tyttö lähti seuraamaan oravaa ja kulki huomaamattaan yhä kauemmas tutusta pihapiiristä. Hän eksyi tunтуриin Ounasjoen maastoon eikä löytänyt enää tietä kotiin.

Vanhemmat huolestuivat huomattessaan tytön kadonneen. He lähtivät etsimään häntä yhdessä naapureidensa kanssa. Vasta myöhemmin paikalle hälytettiin nimismies sekä armeijan

henkilöstöä. Etsintöjä jatkettiin monen päivän ajan, ja enimmillään mukana oli 400 ihmistä ja helikopteri. Etsijät kulkivat ristiin rastiin tytön jälkiä seuraten, mutta etsintöjen viivästyneestä aloituksesta ja haravointitekniikan puutteista johtuen toiminta ei tuottanut tulosta. Tyttö löydettiin myöhemmin kuolleen kymmenen kilometrin päästä kotoaan.

Jotta tällaisilta surullisilta tapauksilta välttyttäisiin, perustettiin Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa). Viranomaiset (esimerkiksi poliisi tai palokunta) hälyttävät tarvittaessa vapaaehtoisia apuun. Vapaaehtoinen pelastuspalvelu auttaa mm. kadonneiden etsinnöissä, suurissa onnettomuuksissa ja tulipaloissa. Onnettomuus- ja vaaratilanteissa vapaaehtoiset voivat huolehtia mm. henkisestä tuesta, majoituksesta, vaatetuksesta ja ruokahuollosta.

Vapaaehtoisen pelastuspalvelun etsinnöissä jokaisella on oma tehtävänsä: toiset kulkevat ketjuissa, toiset liikkuvat maastossa pelastuskoirien kanssa, osa huolehtii viestinnästä ja osa etsijöiden muonittamisesta. Moni eksymistapaus päättyykin nykyään onnellisesti.

HARJOITUKSEN PURKU

Antakaa lasten kertoa, millaisia ajatuksia tarina heissä herätti. Miettikää yhdessä, miksi etsintä on tärkeää. Keskustelkaa myös siitä, miten vapaaehtoiset voivat auttaa viranomaisia, kadonneiden omaisia ym. etsintätilanteessa.

NÄKÖTUNTUMAHARAVOINTI

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi tutustuu näköntumamaravointiin.

TARVIKKEET

Etsittäviä esineitä, kuten sukkia, lapasia, pipoja, karkkipapereita jne. Harjoitus toteutetaan harvakasvuisessa helpokulkuisessa metsässä. Toteuttakaa harjoitus valoisaan aikaan.

HARJOITUKSEN KULKU

Näköntumamaravointi on tarkin etsinnöissä käytettävistä haravointimenetelmistä. Siinä ketjussa etenevät etsijät tarkkailevat kukin omaa lähiympäristöään etsien merkkejä kadonneista. Harjoituksessa etsitään ohjaajan ennen kerhokertaa maastoon piilottamia esineitä. Kerholaisille kerrotaan, mitä etsittävät esineet ovat. Kerholaisista muodostetaan ketju, jossa etsijöiden keskinäinen etäisyys on 3-5 metriä (1 metri= yksi ohjaajan iso askel). Ohjaaja tarkistaa etäisyydet. Ketju nojaa edetessään johonkin selkeään linjaan, toisin sanoen sen oikea tai vasen laita kulkee esimerkiksi tien reunassa tai sähkölinjan tuntumassa.

Ohjaaja toimii harjoituksessa etsinnän johtajana, joka kulkee ketjun takana sen keskivaiheilla ja antaa esimerkiksi seuraavia käskyjä:

- ketju liikkeelle
- ketju seis
- vasen laita hidasta

Laidat vastaavat:

- vasen kuittaa
- oikea kuittaa

Ketjun pysähtyessä etsijöiden välimatkat tarkistetaan automaattisesti. Kun jotakin havaitaan, johtaja ja lähimmät ketjun jäsenet menevät tutkimaan kohteen. Löydetyt esineet otetaan mukaan. Muita kuin ohjaajan piilottamia esineitä ei oteta mukaan. Muistuttakaa kerholaisia siitä, että jokaiselta etsijältä vaaditaan kärsivällisyyttä ja tarkkaavaisuutta.

KUULOTUNTUMAHARAVOINTI

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi tutustuu kuulotuntumaharavointiin

TARVIKKEET

Pilli. Harjoitus toteutetaan helppokulkuisessa metsässä. Toteuttakaa harjoitus valoisaan aikaan tai hämärässä, älkää pimeällä.

HARJOITUKSEN KULKU

Kuulotuntumaharavoinnin tarkoituksena on käyttää ääntä apuna kadonnutta etsittäessä. Tavoitteena on saada kuuloyhteys kadonneeseen ja löytää hänet sitten äänen perusteella. Harjoitukseen kuuluu kaksi osaa, joista ensimmäinen on helpompi ja pienempien kerholaisten kanssa voitte tehdä vain sen.

1.OSA

Toinen ohjaajista esittää kadonnutta. Etsijät kutsuvat häntä nimeltä. Huhuiltaessa on pysäyttävä ja kuulosteltava vastausta. Kadonnut puhalttaa pilliin aina, kun häntä kutsutaan. Kadonneen löytänyt saa itse mennä seuraavaksi piiloon.

2.OSA

Harjoituksen toisessa osassa harjoittelette varsinaista kuulotuntumaharavointia. Toinen ohjaajista esittää kadonnutta. Muut yrittävät löytää hänet äänen avulla ketjussa edeten. Muodostakaa ketju, jossa etsijöiden etäisyys on noin 5-8 metriä (1 metri= 1 ohjaajan iso askel). Ketju kulkee maastossa ja ketjun johtaja pysäyttää ketjun aina määräväleihin, jolloin kadon-

nutta huhuillaan kadonneen etunimellä. Huutojen jälkeen on maltettava pysyä riittävän pitkään aloillaan ja kuulosteltava vastausta. Harjoitus päättyy, kun kadonnut on löydetty.

PILLIMERKIT

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi tutustuu etsintätilanteessa käytettäviin pillimerkkeihin.

TARVIKKEET

Pilli. Harjoitus toteutetaan ulkona.

HARJOITUKSEN KULKU

Etsintätilanteessa pillimerkkeihin turvaudutaan yleensä silloin, kun ketju on levittäytynyt laajalle alueelle tai johtajan ääni ei esimerkiksi sääolosuhteista johtuen kannan laiduille asti. Harjoitukseen kuuluu kaksi osaa ja voitte valita teettekö niistä molemmat vai vain toisen.

1.OSA

Harjoitellaan pillimerkkeihin reagoimista maa–meri–laiva -leikin avulla. Jokainen saa vuorollaan kokeilla pillimerkkien antamista. Maahan on piirretty leikkialue, jossa on kolme viivaa. Reunimmaisat viivat ovat maa ja laiva. Keskellä on meri. Yksi pitkä vihellys tarkoittaa maata, kaksi lyhyttä merta ja viisi lyhyttä laivaa. Leikin johtaja viheltää pilliin ja kaikki juoksevat kyseiselle viivalle. Vihellykset ja niiden merkitys käydään yhdessä läpi ennen leikin aloittamista.

2.OSA

Harjoituksen toisessa osassa harjoitellaan pillimerkeillä viestimistä ketjussa. Kerholaiset muodostavat etsintäketjun, jossa etsijöiden etäisyys on noin 3-5 metriä. Vaihtakaa tehtäviä niin, että jokainen saa kokeilla johtajana olemista. Ketjun johtaja antaa pillillä käskyjä.

Käskyjä ovat:

- * liikkeelle = useita lyhyitä vihellyksiä
- * seis = yksi pitkä vihellys

SORMITUNTUMAHARAVOINTI

HARJOITUKSEN TAVOITE: Lapsi oppii, että etsinnässä yhteistyön tekeminen on tärkeää.

TARVIKKEET: Huiveja tai kolmioliinoja silmien sitomiseen, etsittäviä pieniä esineitä esimerkiksi kyniä, pyyhekumeja, karkkeja

Harjoitus toteutetaan sisällä avarassa tilassa, jossa ei ole huonekaluja tiellä. Ohjaaja teippaa ennen harjoituksen tekemistä lattiaan narun, johon ketjun toinen laita nojaa eli kulkee sen viertä harjoituksen aikana.

HARJOITUKSEN KULKU:

Sormituntumaharavointi on keksitty etsintämuoto. Harjoitus edellyttää, että ryhmä on jo harjoitellut näkö- ja tuntuharavointia ja ketjussa kulkemista. Harjoituksen alussa lapset ovat kontallaan, kylki kyljessä ja silmät huiveilla sidottuina. Ripotelkaa lattialle etsittäviä esineitä ja korostakaa, miten tärkeää on, että jokainen niistä löydetään. Kerholaiset etenevät lattialla kontallaan ja tunnustelevat lattiaa edestään sekä sivuiltaan. Etsijöiden tulee pysyä ketjussa. Löydetty esineet annetaan ohjaajalle, joka ohjaa ketjun kulkemista.

Ohjaaja toimii etsinnän johtajana ja kulkee ketjun takana sen keskivaiheilla ja antaa esimerkiksi seuraavia käskyjä:

- ketju liikkeelle
- ketju seis
- vasen laita hidasta

Laidat vastaavat:

- vasen kuittaa
- oikea kuittaa

Ketju etenee hitaasti, jotta lattia tulisi kokonaan haravoitua. Kun etsintä tuntuu sujuvan eikä ketju katkeile, voitte ripotella lattialle pikkuesineiden sijasta karkkeja. Muistuttakaa yhteistyön tärkeydestä ja ketjun hitaasta etenemisestä. Lopuksi löydetty karkit jaetaan kaikkien etsijöiden kesken.

4.2 Terveellinen elämä

Kerhon toiminnassa on hyvä muistaa liikunnan merkitys ja muutenkin terveelliset elämäntavat. On hyvä muistaa, että ohjaajat toimivat esimerkkinä kerholaisille ja ovat mallina terveellisten elämäntapojen toteuttamisessa.

KÄSIENPESU

HARJOITUKSEN TAVOITE

Lapsi oppii, miten kädet pestään oikein

TARVIKKEET

Sormivärit, tarvittaessa käsipaperia ja huiveja

HARJOITUKSEN KULKU

Kerholaiset sotkevat kätensä sormiväreillä. Värin annetaan kuivua hetken aikaa, jonka jälkeen kerholaiset pesevät kätensä. Ensin kädet pestään nopeasti huuhtelemalla ja katsotaan paljonko väriä jää käsiin. Sama voidaan tehdä myös silmät sidottuna. Lopuksi kädet pestään kunnolla puhtaiksi!

5 LINKKIVINKKILISTA

ADHD -liitto Ry	www.adhd-liitto.fi
Allianssi	www.alli.fi
Amnesty International Suomen osasto	www.amnesty.fi
IOM (englanniksi)	www.iom.int/
Kehitysvammaisten tukiliitto Ry	www.kvtl.fi
Kehitysvammaliitto	www.kehitysvammaliitto.fi
Lasten ja nuorten puhelin 116 111	www.mll.fi/nuortennetti
Maahanmuuttovirasto	http://www.migri.fi/etusivu
Mannerheimin lastensuojeluliitto	www.mll.fi
Mielenterveyden keskusliitto	www.mtkl.fi
Nuorisoasiainkeskus (Helsinki)	www.hel.fi/hki/nk/fi/Etusivu
Nuorisoasiainkeskus (Nuorten Tampere)	www.nuortentampere.fi/
Nuorisoasiainkeskus (Turku)	www.turku.fi/nuoret
Nuorisoasiainkeskus (Oulu)	www.ouka.fi/nuoriso/
Nuorisotutkimusseura	www.nuorisotutkimusseura.fi
Nuorten turvatalot	www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/nuorten-turvatalosta
Nuorten kriisipiste	www.nuortenkriisipiste.com
Nyyti Ry – Opiskelijoiden tukikeskus	www.nyyti.fi
Suomen mielenterveysseura	www.mielenterveysseura.fi
Suomen mielenterveysseuran SOS-keskus	www.sos-keskus.fi
Suomen mielenterveysseuran kriisipuhelin	www.mielenterveysseura.fi/sos-kriisikeskus/valtakunnallinen_kriisipuhelin
Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut Suomessa	www.koordinaatti.fi/fi/toimipisteet
Suomalainen viittomakielen verkkosanakirja	http://suvi.viittomat.net/
Suomen Pakolaisapu	www.pakolaisapu.fi
Surunauha – Itsemurhan tehneiden läheiset Ry	www.surunauha.net/
Tietoa viittomakielestä	www.kl-deaf.fi/fi-FI/Viittomakieli/
UNHCR (englanniksi)	www.unhcr.org
Vanhempainpuhelin	www.mll.fi/vanhempainnetti
Verkkokriisikeskus Tukinet	www.tukinet.net
YK:n nuorisosivut (englanniksi)	www.un.org/esa/socdev/unyin/index.html
Suomen Punaisen Ristin päihdetyön aineistot löydät osoitteesta	
	http://www.punainenristi.fi/materiaali/paihteet-0
Mannerheimin lastensuojeluliiton päihdekasvatusaineisto	
	http://www.mll.fi/kasvattajille/paihde-ja-terveyskasvatus/kaikki-paihde-ja-hyvinvointikasv/